

ТРЕНДОВИ

Република Србија
Републички завод за статистику

ISSN 1820-1148

ТРЕНДОВИ

www.stat.gov.rs

IV квартал, 2020.

Београд, 2021.

Трендови, IV квартал 2020.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Миладин Ковачевић, директор

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Макроекономске прогнозе, Цене)

Марина Павловић (Бруто домаћи производ)

Весна Златановић (Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Индустијска производња, Туризам)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности, Тржиште рада, Зараде)

Лектура: Емилија Бацковић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена итд. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да, осим ускостручних, велики број корисника није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне субсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али кроз нови концепт приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију.

Уобичајено, у овом издању приказано је кретање најважнијих статистичких области у четвртм кварталу 2020. године (Бруто домаћи производ, Индустијска производња, Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Цене, Тржиште рада, Зараде, Туризам, Индекс економске климе и Регионалне економске асиметричности). Такође, дате су прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела. Сет композитних водећих индикатора, који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде коњунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе, приказан је у делу Макроекономске прогнозе.

У овом издању припремили смо приказ кретања пандемије корона вируса у контексту рестриктивних мера и кључних епидемиолошких показатеља. Као и у претходном броју, настављамо и са објављивањем индикатора тржишта рада који показују утицај пандемије на овај макроекономски сегмент.

Са жељом да подстакнемо истраживачки рад, позивамо стручњаке који се баве макроекономијом, математиком и статистиком да нам шаљу своје радове. Радови (или њихови делови) биће објављивани у складу са актуелним трендовима.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

Стручни рад	7
1. Макроекономске прогнозе	14
2. Бруто домаћи производ	19
3. Индустијска производња	21
4. Грађевинарство	25
5. Спољна трговина	29
6. Унутрашња трговина	36
7. Цене	40
8. Тржиште рада	44
9. Зараде	49
10. Туризам	52
11. Индекс економске климе	55
12. Регионалне економске асиметричности	60

Аутори: мр Јасмина Јотев
Никола Жежељ

Пандемија коронавируса у контексту рестриктивних мера и кључних епидемиолошких показатеља

Пандемија коронавируса као глобална здравствена криза дефинитивно ће обележити нашу еру. Годину дана након што је забележен први случај заразе овим вирусом у Кини светска заједница је сведок његовог убрзаног ширења, која превазилази све географске, социјалне и етно-верске границе.

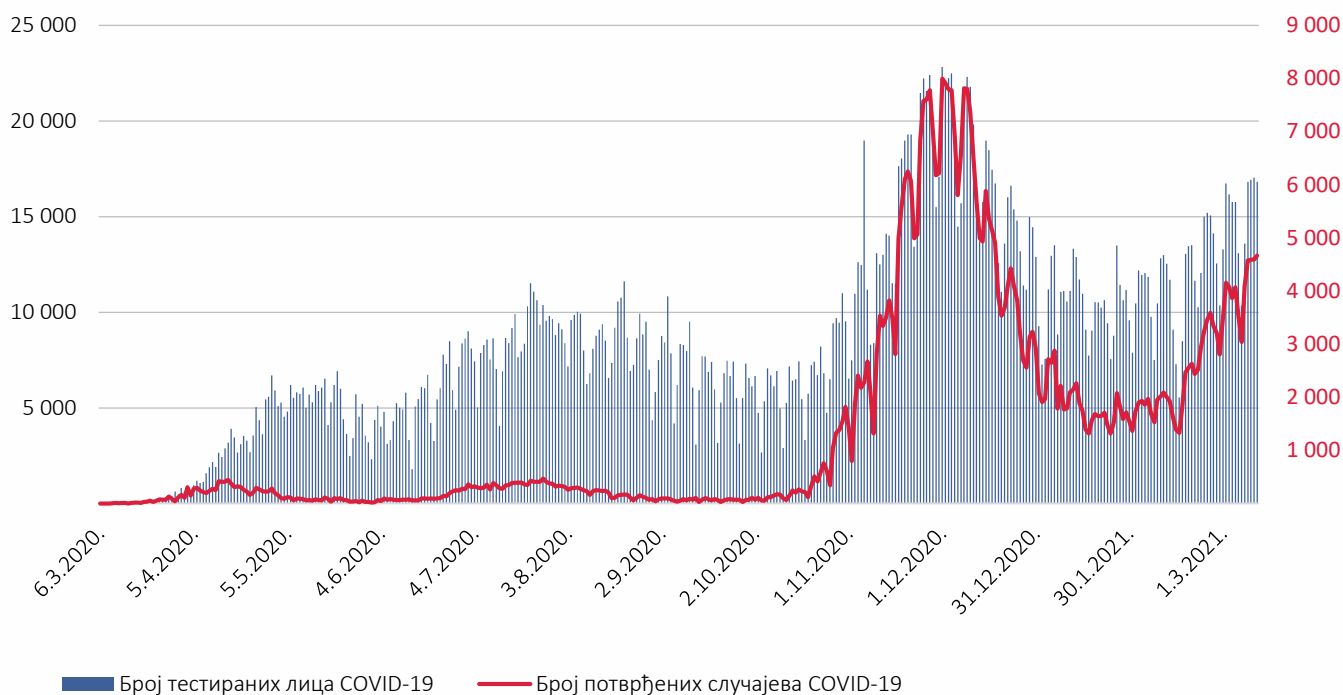
Према подацима Светске здравствене организације (WHO), до средине марта забележено је скоро 120 милиона потврђених случајева заразе коронавирусом широм света, укључујући око 2,7 милиона смртних случајева.

Прогресиван раст оболелих довео је до тога да Европа постане главно жариште, са већим бројем оболелих на дневном нивоу него што је Кина забележила у жеку епидемије.

Пандемија коронавируса се брзо развија и чињеница је да није лако идентификовати успех у борби за њено сузбијање.

Од тренутка када је у Србији званично регистрован први случај обољења (6.3.2020) па до данас (закључно са 12.3.2021) тестирано је преко 3 милиона лица, од којих је заражено 507 959 лица, а преминуло 4 670 лица.

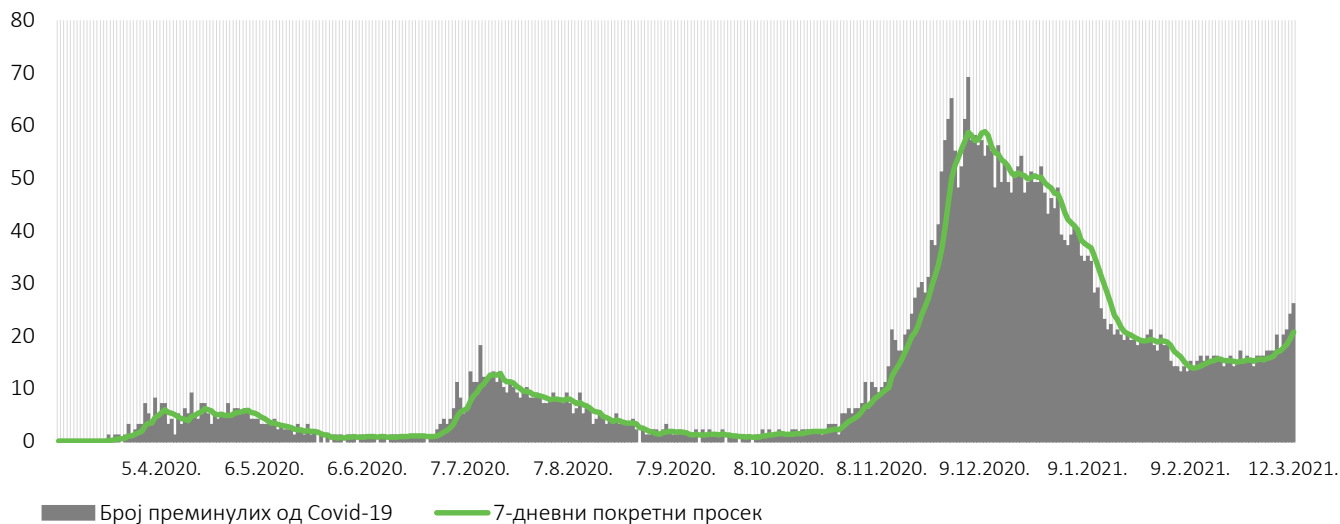
Графикон 1. Број тестираних лица и лабораторијски потврђених случајева COVID-19 у Србији, закључно са 12.3.2021.

Извор: covid19.rs¹

¹ Веб-сајт www.Covid19.rs део је информационог система који је основала Влада Републике Србије како би спроводила епидемиолошки надзор за време епидемије. Здравствене установе, институти и заводи за јавно здравље, лабораторије које раде тестирање и други надлежни органи у информациони систем убацују податке о излеченим, преминулим и тестираним особама и особама којима је изречена мера самоизолације.

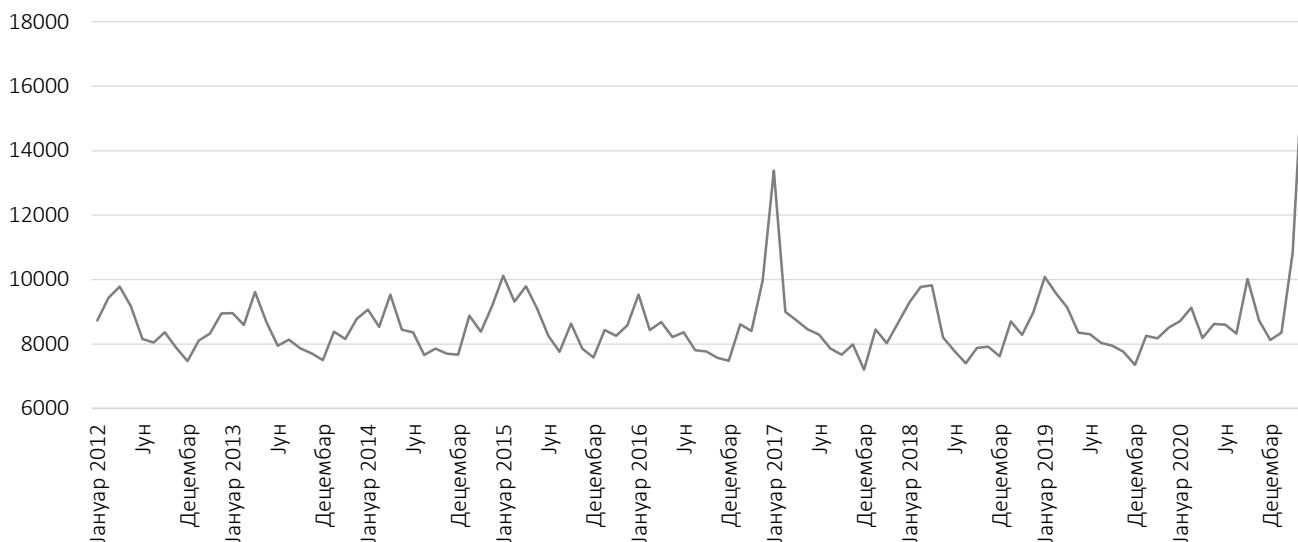
Графикон 2. Број преминулих од COVID-19 у Србији, закључно са 12.3.2021.

Извор: covid19.rs

Пандемија коронавируса имала је за последицу и недостатак здравствене неге „нековид“ пацијената у Србији, услед преоптерећености здравственог система. Укупан број умрлих у Републици Србији у периоду јануар–децембар 2020. године износио је 114 954 и, у односу на исти период претходне године, бележи раст од 13 991 лица или 13,9%. Међутим, само у децембру 2020. у Србији је умрло укупно 17 321 лице, што је двоструко више у односу на децембар 2019. (8 803) и апсолутно највећи месечни број умрлих у последњих 70 година. Важно је узети у обзир да су то претходни резултати о броју умрлих, након уписа у матичне књиге умрлих. Према званичним подацима Института за јавно здравље „Батут“ од последица коронавируса у децембру 2020. преминуло је 1 607 лица, што представља ескалацију последица пандемије у Србији. Имајући у виду да пандемија коронавируса неизбежно мења виталну статистику, извесно је да ће индиректне последице епидемије утицати на погоршање здравственог стања целокупног становништва и изазвати наставак тренда повећања броја умрлих и у 2021. години.

Графикон 3. Број умрлих у Србији, месечни подаци, 2012–2020.

У поређењу са земљама региона, Србија (закључно са 12.3.2021) бележи најнижи проценат преминулих лица од последица коронавируса (0,9%), наспрот Бугарској са највећим процентом преминулих у односу на број позитивних случајева (4,1%). Према броју позитивних на милион становника, Црна Гора предњачи са 131,5 хиљада заражених, а следе Словенија (96 хиљада) и Хрватска (61 хиљада). Највише стопе новозаражених забележиле су Мађарска и Црна Гора, са стопама инциденце на милион становника² од 934 и 925 респективно, док је најнижа у Хрватској (201). Када је у посреди број тестираних лица, водећу позицију у региону заузела је Румунија (са 6,7 милиона тестираних), затим следи Мађарска (са 4 милиона), док је Србија трећепласирана (са 3,1 милион тестираних лица). Албанија је на дну лествице са свега 500 хиљада тестираних. Чињеница је да су све поменуте релације и показатељи одраз тренутне епидемиолошке ситуације, која је врло променљива и ствар је одговорности појединца и заједнице.

Табела 1. Епидемиолошки показатељи, поређење Србије са земљама региона (стање на дан 12.3.2021)

	Број тестираних	Тестирани на милион становника	Број позитивних	Позитивни на милион становника	Инциденца на милион становника	Број преминулих	Преминули на милион становника	Процент позитивних	Процент смртности
Србија	3 122 905	358 431	507 959	58 301	536	4 670	536	16,3%	0,9%
Б и Х	702 920	215 190	142 160	43 521	358	5 446	1 667	20,2%	3,8%
Хрватска	1 416 328	346 502	249 661	61 079	201	5 647	1 382	17,6%	2,3%
Северна Македонија	559 021	268 333	111 077	53 317	417	3 280	1 574	19,9%	3,0%
Словенија	967 123	465 156	199 004	95 715	370	3 926	1 888	20,6%	2,0%
Црна Гора	303 555	483 274	82 610	131 519	925	1 117	1 778	27,2%	1,4%
Румунија	6 687 240	349 246	850 362	44 411	262	21 360	1 116	12,7%	2,5%
Мађарска	3 992 790	414 054	498 183	51 662	934	16 627	1 724	12,5%	3,3%
Бугарска	1 826 934	264 324	275 859	39 912	457	11 196	1 620	15,1%	4,1%
Албанија	500 094	173 910	116 123	40 382	237	2 018	702	23,2%	1,7%

Извор: covid19.rs, Worldometar, Обрада: РЗС.

Рестриктивне мере које су државе уводиле варирале су у великој мери. Тренутак у коме су уведене имао је пресудан утицај на ефикасност борбе одређене државе са епидемијом COVID-19. Кина је реаговала изузетно оштрим рестриктивним мерама. Међутим, када је пандемија узела маха, бројне земље су следиле кинески модел, укључујући Србију, која је у сарадњи са кинеским експертима увела веома стриктне превентивне мере. Пре и након проглашења ванредног стања Влада Републике Србије донела је бројне епидемиолошке и социо-економске мере као одговор на забрињавајућу епидемиолошку ситуацију.

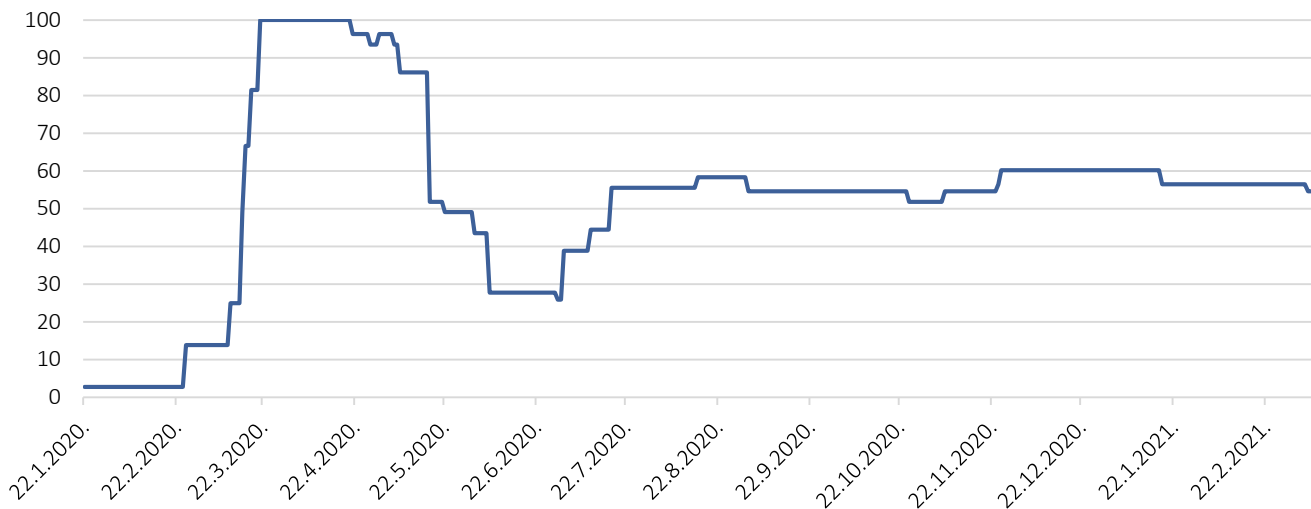
Научници са Оксфорда (Blavatnik School of Government) осмислили су композитни индикатор, тзв. *Индекс рестриктивности мера владе* (Government Response Stringency Index)³, који омогућава поређење статуса политика и мера које се односе на ограничења мобилности становништва током времена у појединим европским земљама. Такође је од велике користи истраживачима да оцене корелацију рестриктивних мера и брзине ширења инфекције, како би се идентификовало шта подстиче владе да уведу стриктне или мање стриктне мере.

² Инциденца или учесталост је статистички појам којим се у епидемиологији изражава број новозаражених или новооболелих особа на најчешће милион становника у току неког периода.

³ Више о методологији: <https://www.bsg.ox.ac.uk/sites/default/files/Calculation%20and%20presentation%20of%20the%20Stringency%20Index.pdf>
Оксфорд COVID-19 Government Response Tracker бесплатно је доступан на веб-сајту: www.bsg.ox.ac.uk/covidtracker

Више од стотину академика и студената волонтера прикупља јавно доступне информације о мерама владиног одговора у девет области политике. Њима се додељују оцене рестриктивности (строгости), које се затим користе за добијање сложеног резултата, који има вредности између 0 и 100, што одговара најблажем (0) односно најстрожем спровођењу рестриктивних мера (100). Земља је класификована као „опуштена“ ако је њен Индекс рестриктивности испод 70.

Графикон 4. Индекс рестриктивности мера Владе (Government Response Stringency Index) у Србији, закључно са 12.3.2021.

Извор: The Oxford COVID-19 Government Response Tracker (OxCGRT)

Индекс рестриктивности мера Србије кретао се у распону од 2,78 (22.1.2020) до 100 (за период 21.3. – 21.4.2020). Највиша оцена (од 100) трајала је 31 дан, у периоду када је Влада Србије имала најстрожи одговор на новонасталу епидемиолошку ситуацију, уводећи специфичне мере попут затварања школа, ограничења јавних окупљања, укидања јавног превоза и захтева за останак грађана код куће. Након тога долази до незнатног ублажавања мера и Индекс бележи вредности од 25,93 до 96,3. Председник Републике Србије прогласио је ванредно стање 15. марта, у време када је, према званичним подацима, било 49 заражених коронавирусом и није било смртних случајева, док су већ 16. марта, због ванредног стања, затворене школе, факултети и вртићи, суспендоване су све спортске приредбе и забрањени су сви јавни скупови. Због проглашења ванредног стања образовне институције у Републици Србији организовале су извођење наставе на даљину, а послодавцима је препоручено да, уколико је могуће, организују рад од куће или по сменама. Индекс рестриктивности мера које су тренутно на снази у Србији износи 54,6, што нашу земљу сврстава у ред земаља са блажим ограничењима. Од земаља региона оштрије мере тренутно имају Мађарска (79,6), Румунија (73,2), Словенија (69,4) и Албанија (60,2).

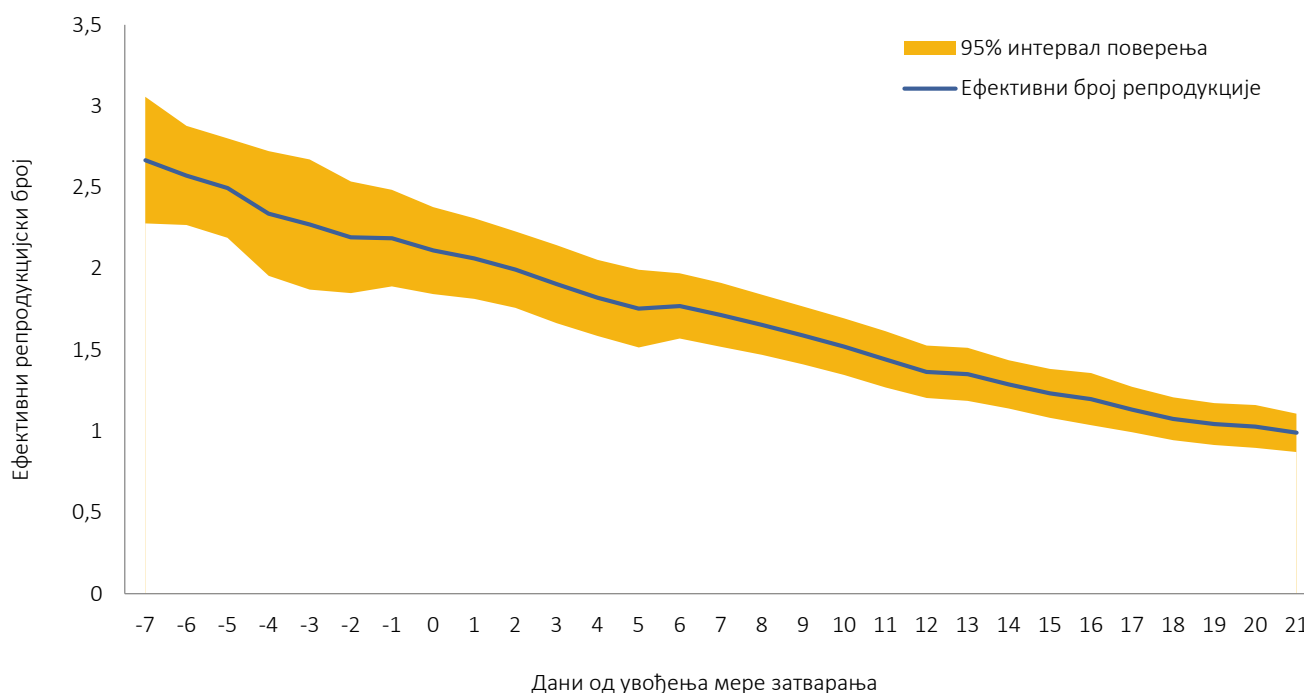
Један од кључних параметара за процену брзине ширења вируса јесте Стопа репродукције (R factor)⁴. У Србији, стопа репродукције, након силазног тренда и вредности испод 1, од почетка фебруара бележи тенденцију раста и достиже вредност од 1,18 (12.3.2021). Може се рећи да је то на изванредан начин и резултат попуштања рестриктивних мера Владе, о чему сведочи Индекс рестриктивности, који је почетком фебруара износио 43,5.

Имајући у виду да је током првог таласа пандемије већина земаља спровела одређене рестриктивне мере (закључавање, забрана јавних окупљања, затварање школа, самоизолација приликом испољавања симптома, социјално (физичко) дистанцирање) у циљу сузбијања епидемије коронавируса, изазов је анализирати њихов ефекат на ток

⁴ Просечан број секундарних случајева заразе које је произвео примарни случај у ситуацији када вирус већ циркулише у популацији. Вредност већа од 1 значи да се вирус шири и да свака заражена особа зарази више од једне особе, а у супротном да епидемија јењава.

епидемије. За процену ефикасности ових мера коришћене су вредности ефективног броја репродукције⁵. У стандардним моделима за ширење заразне болести број нових случајева расте када је ефективни број репродукције већи од 1. Анализираћемо кретање ефективног броја репродукције пре и након увођења одређених мера, како бисмо утврдили да ли мере имају статистички значајан утицај на сузбијање заразе на узорку од 18 земаља Европе⁶. Даље разматрамо меру закључавања, при чему под закључавањем подразумевамо све прописе и уредбе који се односе на забране јавних окупљања која нису неопходна, затварање образовних и културних институција и наредбе људима да не напуштају своје домове, осим за есенцијалне потребе. Посматрањем динамике ефективног броја репродукције у периоду недељу дана пре увођења до три недеље након увођења мере закључавања установљен је опадајући тренд ефективног броја репродукције, како пре, тако и након увођења ове мере (графикон 5).

Графикон 5. Кретање ефективног броја репродукције у периоду недељу дана пре до три недеље након увођења мере закључавања

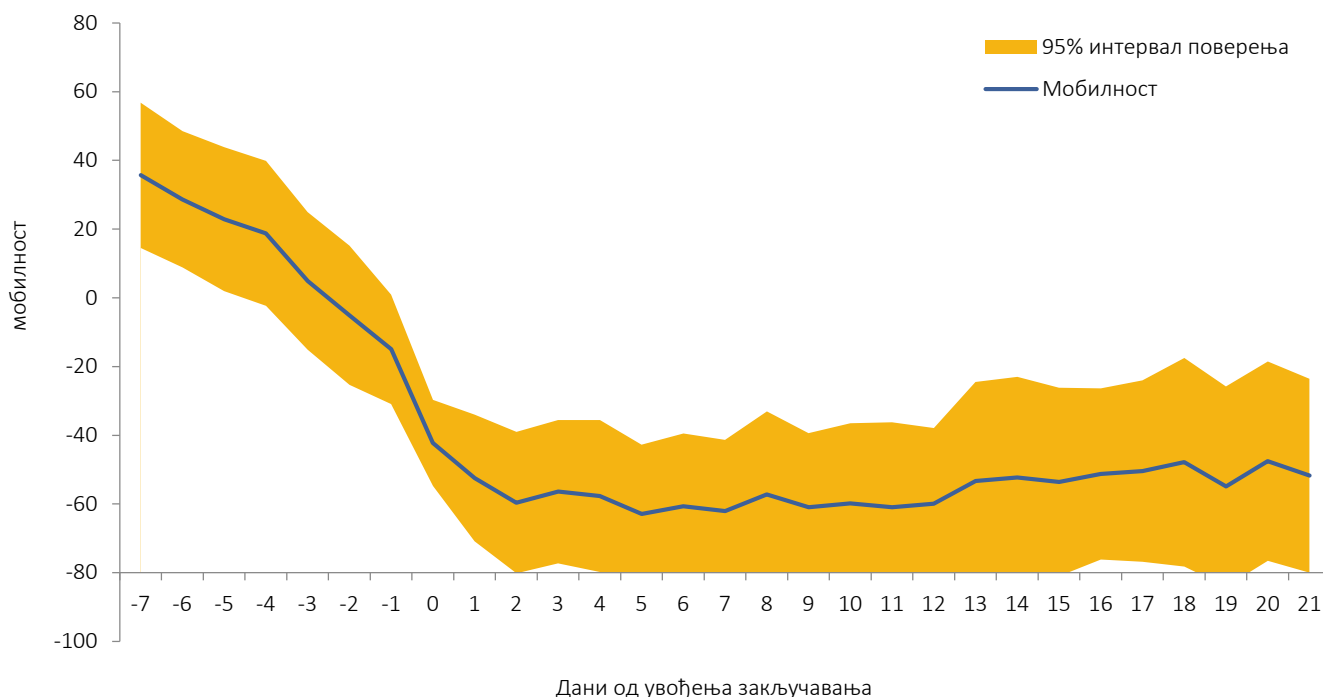
У Србији је ефективни број репродукције (20.03.2020) проценен на 2,04 (95% интервал поверења [1,42 2,73]), а три недеље након тога процена је 1,59 (95% интервал поверења [1,02 2,07]). Користећи податке о мобилности⁷, који су високо корелисани, применићемо прву главну компоненту за креирање Индекса мобилности. Закључак је да мобилност опада и пре увођења мере закључавања, што показују промене у понашању људи (графикон 6).

⁵ Ефективни број репродукције представља просечан број секундарних случајева заразе изазване примарним случајем у популацији која није потпуно подложна зарази.

⁶ У нашем узорку су Аустрија, Белгија, Данска, Италија, Француска, Норвешка, Шведска, Швајцарска, Уједињено Краљевство, Немачка, Шпанија, Грчка, Португал, Холандија, Србија, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија.

⁷ Извор: <https://www.google.com/covid19/mobility/>

Графикон 6. Кретање индекса мобилности у периоду недељу дана пре до три недеље након увођења мере закључавања

Ефекте мера формално процењујемо тако што радимо регресију ефикасног броја репродукције на скупу индикаторских варијабли за мере које процењујемо (табела 2).

Табела 2. Ефикасни број репродукције након увођења мера

	log(Rt*)			
	(1)	(2)	(3)	(4)
Затварање	-0,64	-0,13	-0,11	-0,11
Забрана јавних окупљања	-0,07	0,21	0,2	0,37
Затварање школа	-0,06	-0,18	-0,18	-0,15
Самоизолација	-0,15	-0,09	-0,04	-0,04
Социјална (физичка) дистанца	-0,11	-0,09	-0,1	-0,13
N	1 050	1 050	1 043	628
R ²	0,510	0,87	0,88	0,92

*Rt – ефикасни број репродукције.

Колона (1) приказује резултате када су у регресију укључене поменуте мере. Уочава се негативан ефекат свих мера, затварање у овом случају утиче 64% на смањење логаритамске вредности ефективног броја репродукције. Када у регресиону једначину укључимо и број дана од увођења мера, тада се резултати регресије мењају (колони 2). Наиме, утицаји затварања, самоизолације и социјалне дистанце се смањују. У колони (3) исказани су резултати када у регресиону једначину укључимо и податке о мобилности људи, а у колони (4) су резултати укључивања броја тестова на хиљаду становника. У колони (4) већина коефицијената губи на статистичкој значајности, при чему је знатно мањи узорак услед недостатка података.

Из претходних разматрања можемо закључити да није лако проценити утицај мера на ширење епидемије, због проблема са пристрасним оценама, тешко уочљивим варијаблима које би за процену биле значајне и процене шта и у којој мери делује на понашање људи, Ипак, одређене правилности се могу уочити, попут смањења мобилности становништва, као и то да су у свакој од регресија неке од разматраних мера имале значајан утицај на сузбијање ширења епидемије,

С обзиром да коронавирус још циркулише на територији Републике Србије, на снази су препоруке за поштовање превентивних мера у циљу смањења ризика за преношење ове инфекције. Политике јавног здравља попут тестирања, заједно са економском подршком, уз поштовање превентивних мера, од великог су значаја за ефикасно обуздавање епидемије и основни су предуслов за нормализацију епидемиолошке ситуације.

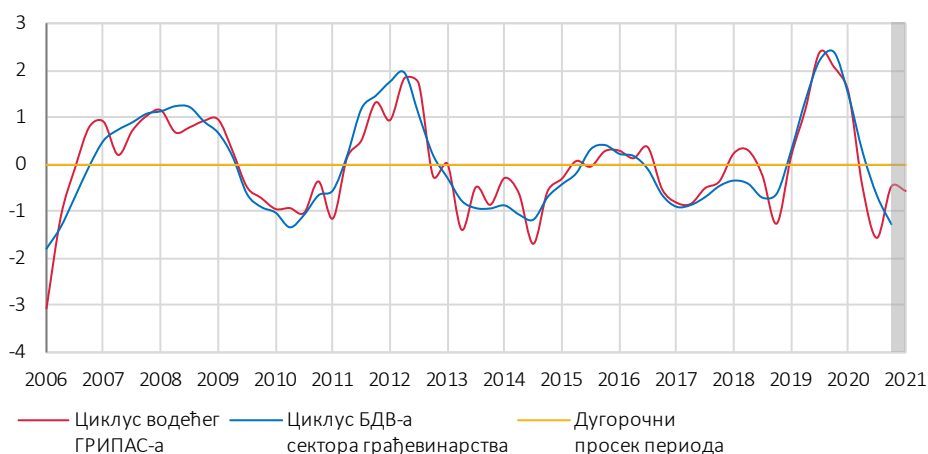
1. Макроекономске прогнозе

Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за један до највише два квартала и у комбинацији са економетријским моделима омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року. У наставку ће бити представљена фамилија водећих индикатора по секторима и одговарајуће прогнозе.

1.1. Грађевински индикатор привредне активности Србије – ГРИПАС⁸

Графикон 1.1. Циклуси ГРИПАС-а и БДВ-а грађевинарства, детрендовани, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

На основу и даље присутне неизвесности услед продуженог трећег таласа епидемиолошке кризе, према водећем индикатору ГРИПАС-у, у Q1 2021. очекује се међугодишњи пад БДВ-а грађевинске активности од око -2,7%.

Табела 1.1. Структура доприноса годишњој стопи раста БДВ-а грађевинарства

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДВ грађевинарства, годишња стопа раста, %	26,3	20,1	9,6	2,4	11,9	20,5	39,6	52,3	21,8	-2,0	-16,7	-9,1
Зграде, п. п.	11,2	8,3	6,1	2,6	6,4	9,2	6,2	15,2	7,1	1,1	-0,3	-0,9
<i>Стамбене зграде</i>	8,5	4,0	-2,7	0,3	2,5	5,1	1,9	5,9	0,8	10,0	4,1	2,1
<i>Нестамбене зграде</i>	2,7	4,2	8,8	2,3	3,9	4,1	4,3	9,3	6,3	-8,9	-4,4	-3,0
Остале грађевине, п. п.	15,1	11,8	3,6	-0,2	5,5	11,3	33,4	37,1	14,6	-3,1	-16,4	-8,2
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>	10,7	6,8	-0,2	-2,4	2,4	-0,2	13,3	17,6	1,6	-9,0	-7,0	-1,9
<i>Цефоводи, комуникациони и електрични водови</i>	2,0	0,9	2,2	1,4	2,5	12,6	19,9	18,8	10,8	-4,1	-11,6	-7,8
<i>Сложене индустријске грађевине</i>	1,6	3,3	1,4	0,7	0,7	-0,7	0,1	0,5	0,0	1,9	0,4	0,9
<i>Остале непоменуте грађевине</i>	0,8	0,8	0,1	0,1	-0,2	-0,3	0,0	0,1	2,2	8,1	1,8	0,6
Допринос БДВ-а грађевинарства годишњој стопи раста БДП-а, п. п.	0,7	0,8	0,5	0,1	0,4	0,9	1,9	2,6	0,8	-0,1	-1,1	-0,7

⁸ Водећи композитни грађевински индикатор ГРИПАС предњачи циклусу бруто додате вредности грађевинарства у просеку за око 1-2 квартала, а његов основни задатак јесте прогноза и детекција конјунктурног кретања БДВ-а грађевинарства у наредном периоду. Високо корелисан са кретањем укупног броја грађевинских дозвола, часова рада и радника на градилиштима, индикатор ГРИПАС укључује и информације о производњи и набавци грађевинског материјала и опреме, као и о предвиђеној вредности радова, рефлектујући све релевантне утицаје на грађевинску активност.

1. Макроекономске прогнозе

И поред отежавајућих околности услед трећег таласа епидемиолошке кризе, у Q4 2020. позитиван допринос међугодишњој стопи раста БДВ-а грађевинарства наставили су да дају изградња стамбених зграда (комплекс „Београд на води“), сложене индустријске грађевине и остале непоменуте грађевине (изградња еколошке енергане „Депонија Винча“), док су највећи утицај на остварени међугодишњи пад имали смањена динамика изградње пројекта „Турског тока“ (услед завршних радова и високе прошлогодишње базе из Q4 2019), преко групе Цевоводних, комуникационих и електричних водова, као и динамика изградње нестамбених зграда и изградње саобраћајне инфраструктуре (актуелни радови на модернизацији пруге Стара Пазова – Нови Сад и радови на изградњи деоница Прељина – Пожега и Појате – Прељина), у поређењу са високом динамиком грађевинских активности у овим областима у Q4 2019.

Табела 1.2. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста БДВ-а грађевинарства (%)

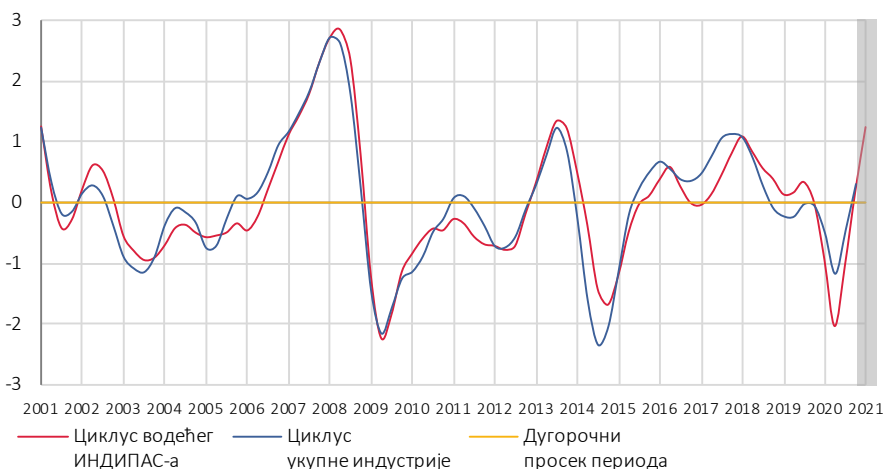
	2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Стварне вредности	11,9	20,5	39,6	52,3	21,8	-2,0	-16,7	-9,1	-
Прогнозиране вредности (ГРИПАС)	10,4	13,8	31,3	45,6	18,0	-9,5	-5,6	-20,7	-2,7
Одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	1,3	3,2	3,6	1,8	2,4	6,4	13,1	14,6	-

Напомена: Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*. Иако су у 2019. години стварне вредности ажуриране навише, задржана су одступања стварних података у односу на прогнозирана, која су била измерена у моментима израде прогноза, с обзиром да се прогнозе дате у прошлости не могу ревидирати. Велика одступања у Q3 и Q4 2020. највише су последица накнадног методолошког обухвата одређених реализованих грађевинских радова у поступку обраде резултата извештајних јединица, јер у моменту израде прогноза нису били доступни ти подаци.

1.2. Индустријски индикатор привредне активности Србије – ИНДИПАС

Графикон 1.2. Поређење циклуса водећег индикатора ИНДИПАС-а и физичког обима укупне индустрије, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

На основу водећег индикатора ИНДИПАС-а, у Q1 2021. се очекује међугодишњи раст индустријске производње од око 3,6%. На основу водећег индикатора, очекивања су да ће овај раст највише бити резултат веће производње у сектору Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација, као и у појединим областима Прерађивачке индустрије: производњи кокса и деривата нафте, производњи електричне опреме, производњи дрвета и производа од дрвета осим намештаја.

1. Макроекономске прогнозе

Табела 1.3. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста БДВ-а укупне индустрије (%)

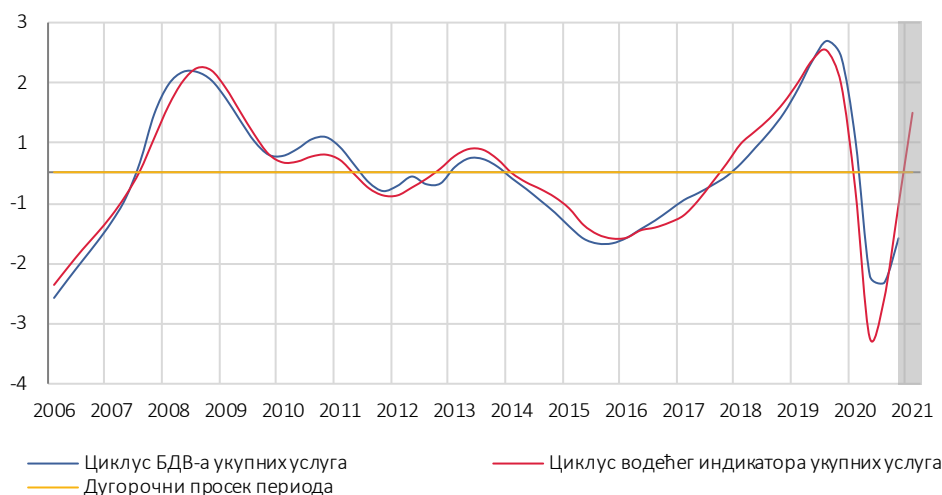
	2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Стварне вредности	-1,6	-2,1	2,2	3,1	4,2	-7,7	3,3	1,5	-
Прогнозиране вредности (ИНДИПАС)	-3,9	-2,4	2,3	2,5	3,2	-10,0	1,0	2,0	3,6
Одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	2,5	0,3	0,2	0,6	1,1	2,3	2,2	0,5	-

Напомена: С обзиром на то да је процес прогнозе рађен на претходно десезонираним подацима, они се могу незнатно разликовати од оригиналних стопа раста, које су званично објављене. Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*.

1.3. Водећи индикатор укупних услуга Србије

Графикон 1.3. Поређење циклуса водећег индикатора укупних услуга и БДВ-а укупних услуга, детрендовани, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

Композитни водећи индикатор укупних услуга указује процењен међугодишњи пад укупних услуга у Q1 2021. од око -1,5%. Пад у Q1 биће, према водећем индикатору, и даље преодминатно одређен падом активности у областима туризма и угоститељства, научних и административних услуга и уметности и рекреације, што је директна последица продуженог трећег таласа епидемиолошке кризе.

Табела 1.4. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста БДВ-а укупних услуга (%)

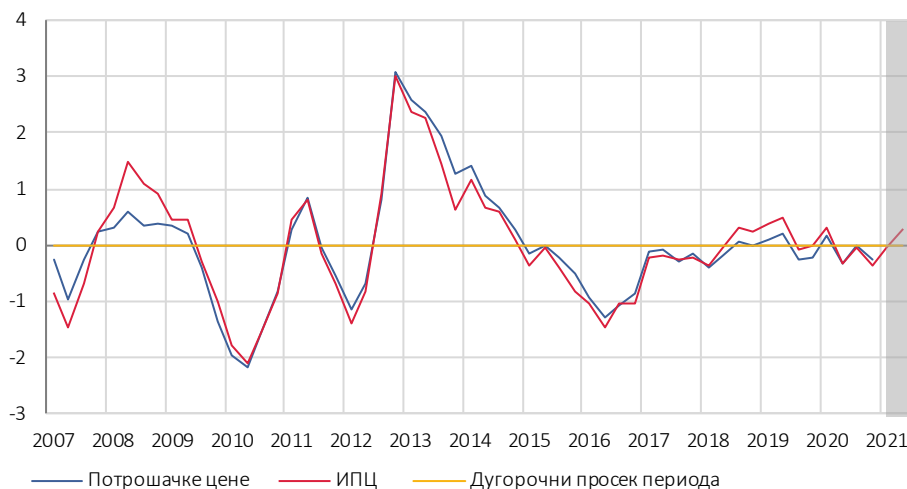
	2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Стварне вредности	3,9	3,8	4,2	5,0	4,9	-7,0	-2,1	-1,3	-
Прогнозиране вредности	3,9	3,2	3,5	4,3	4,3	-5,0	-0,5	-2,0	-1,5
Одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	0,0	0,6	0,7	0,8	0,6	2,1	1,6	0,7	-

Напомена: С обзиром на то да је процес прогнозе рађен на претходно десезонираним подацима, они се могу незнатно разликовати од оригиналних стопа раста, које су званично објављене. Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*.

1. Макроекономске прогнозе

1.4. Модел прогнозе потрошачких цена P3C-а

Графикон 1.4. Поређење циклуса композитног водећег индикатора потрошачких цена (ИПЦ) и укупних потрошачких цена на мало у Србији, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

На основу водећег композитног индикатора потрошачких цена ИПЦ, и у Q1 и у Q2 2021. очекује се међугодишњи раст цена од око 1,3% и 2,1%, респективно. Раст укупних потрошачких цена у Q1 превасходно ће бити условљен растом цена дувана, док ће у Q2 највише бити под утицајем благог раста цене горива и њихове ниже базе из претходне године.

Табела 1.5. Водећи композитни индикатори прогнозе укупних потрошачких цена за Q1 и Q2 2021. (%)

Међугодишња стопа раста	Индикатор цене горива (ИПЦ-Г) ¹	Индикатор цене хране и безалкохолних пића (ИПЦ-Х) ²	Индикатор цене дувана (ИПЦ-Д) ³	Укупне потрошачке цене (ИПЦ) ⁴
Q1 2021	-5,7	0,3	6,9	1,3
Q2 2021	18,0	-0,5	6,8	2,1

¹ ИПЦ-Г представља пондерисан композитни водећи индикатор који садржи информације о кретању најзначајнијих показатеља који утичу на цену горива у Србији, и у свом кретању предњачи цени горива и мазива у Србији за око два месеца. Индикатор обухвата: светску цену сирове нафте типа *BRENT*, вредност фјучерса *WTI* сирове нафте (типа *Cushing Oklahoma*), просечну цену америчке сирове нафте *WTI* (при првој куповини са нафтних поља), валутни однос долара према евр, залихе у производњи сирове нафте на територији Србије и увоз нафте и нафтних деривата у Србију.

² Анализом кретања цене хране у Србији изведен је композитни водећи индикатор цене хране (у ознаци ИПЦ-Х), чији је основни циљ прогноза цене хране у наредна три месеца. Детаљном анализом великог броја варијабли издвојено је неколико са најбољим водећим прогностичким својствима на цену хране у Србији: хармонизовани индекс цена хране у Мађарској, просечна откупна цена производа произвођача ратарства, увоз сектора производње прехранбених производа, увоз млека, млечних производа и јаја, залихе свежег говеђег и телећег меса, индекс малопродајних цена целокупне корпе поврћа.

³ Индикатор цене дувана је формиран на основу кретања акциза на дуван и произвођачких цена дувана за домаће тржиште, која су се показала као најбоља у процени варијабилитета цене дувана и дуванских производа у Србији.

⁴ Прогноза кретања потрошачких цена на мало у финалној фази представља интегрисање претходно добијених резултата водећих индикатора малопродајних цена анализираних група производа: горива (ИПЦ-Г), хране и безалкохолних пића (ИПЦ-Х) и дувана (ИПЦ-Д). Другоетапном, композитном и пондерисаном агрегацијом добијених горе описаних водећих индикатора изведен је нов композитни водећи индикатор (у ознаци ИПЦ), који за свој циљ има прогнозу потрошачких цена на мало за један квартал унапред.

1. Макроекономске прогнозе

1.5. Резиме добијених резултата прогнозе водећих индикатора по секторима БДВ-а за Q1 2021.

Табела 1.6. Прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у за Q1 2021.

Q1 2021	Пољопривреда	Порези и доприноси	Индустрија	Грађевинарство	Услуге
Кварталне стопе раста, %	0,0	-1,4	3,6	-2,7	-1,5
Доприноси стопи раста БДП-а (п. п.)	0,0	-0,2	0,8	-0,1	-0,8

Напомена: Прогноза РЗС.

2. Бруто домаћи производ

2.1. Кретање бруто домаћег производа

У четвртом кварталу 2020. године остварен је реални пад БДП-а од 1,1% у односу на исти период претходне године. На негативно кретање БДП-а у овом кварталу највише су утицали сектори грађевинарства и услуга, са по -0,7 п. п. Значајан позитиван допринос кретању БДП-а дала је индустрија (0,3 п. п.).

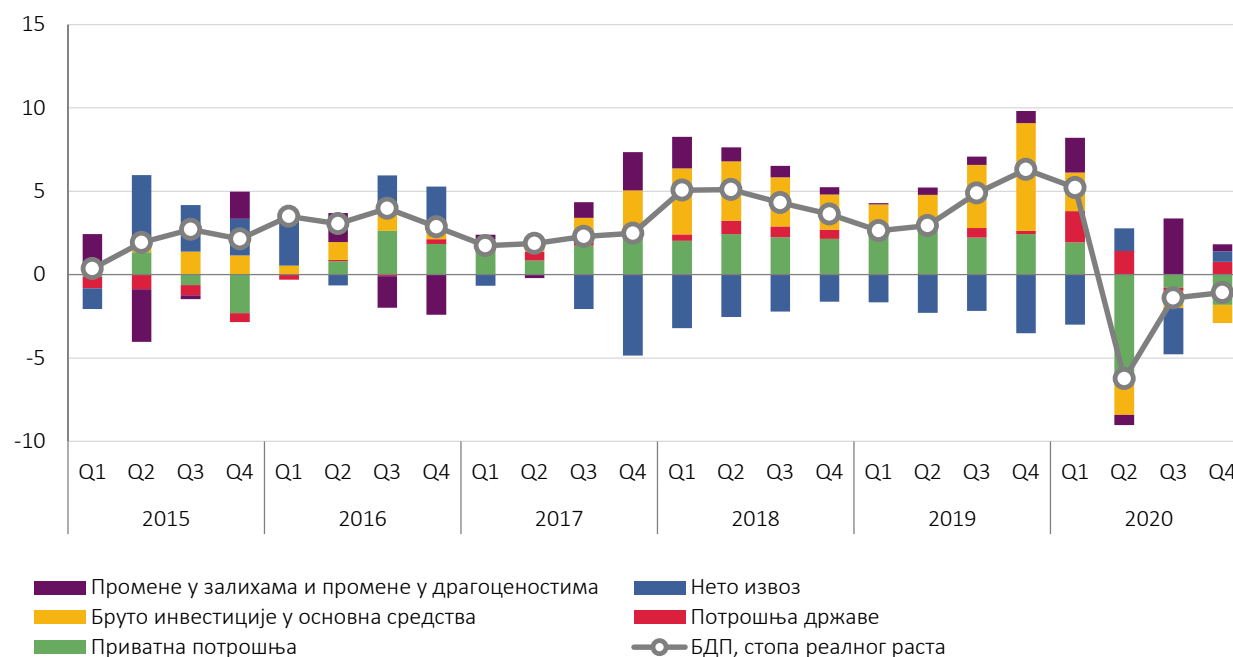
Годишњи реални пад БДП-а у 2020. години, обрачунат на бази кварталне динамике, износио је -1,0%.

Посматрано по агрегатима употребе, у четвртом кварталу 2020. године, у поређењу са истим периодом претходне године, приватна потрошња остварила је реални пад од 2,7% и допринела је негативном кретању БДП-а са -1,8 п. п. Инвестициона активност умањена је за 4,1% у поређењу са истим периодом претходне године (допринос кретању БДП-а од -1,1 п. п.). Извоз и увоз остварили су стопе раста од 2,1% и 0,8%, са доприносом кретању БДП-а од 1,1 п. п. и 0,4 п. п., респективно (табела 2.1).

Табела 2.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2018 – Q4 2020. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДП	5,1	5,1	4,3	3,6	2,6	2,9	4,9	6,3	5,2	-6,2	-1,4	-1,1
Приватна потрошња	2,9	3,4	3,1	3,0	3,7	3,9	3,2	3,5	2,8	-8,4	-1,2	-2,7
Државна потрошња	2,4	5,0	4,2	3,3	2,1	1,3	3,7	1,0	11,2	8,4	-1,1	4,6
Бруто инвестиције у основна средства	25,9	20,3	16,2	10,8	7,6	9,0	18,7	30,4	12,0	-11,8	-4,5	-4,1
Извоз	7,8	5,2	7,9	9,1	7,2	7,4	8,0	8,1	3,3	-20,3	-8,3	2,1
Увоз	12,7	9,0	11,1	10,5	9,0	10,2	10,7	12,5	7,7	-19,5	-2,6	0,8

Графикон 2.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе (п. п.)

2. Бруто домаћи производ

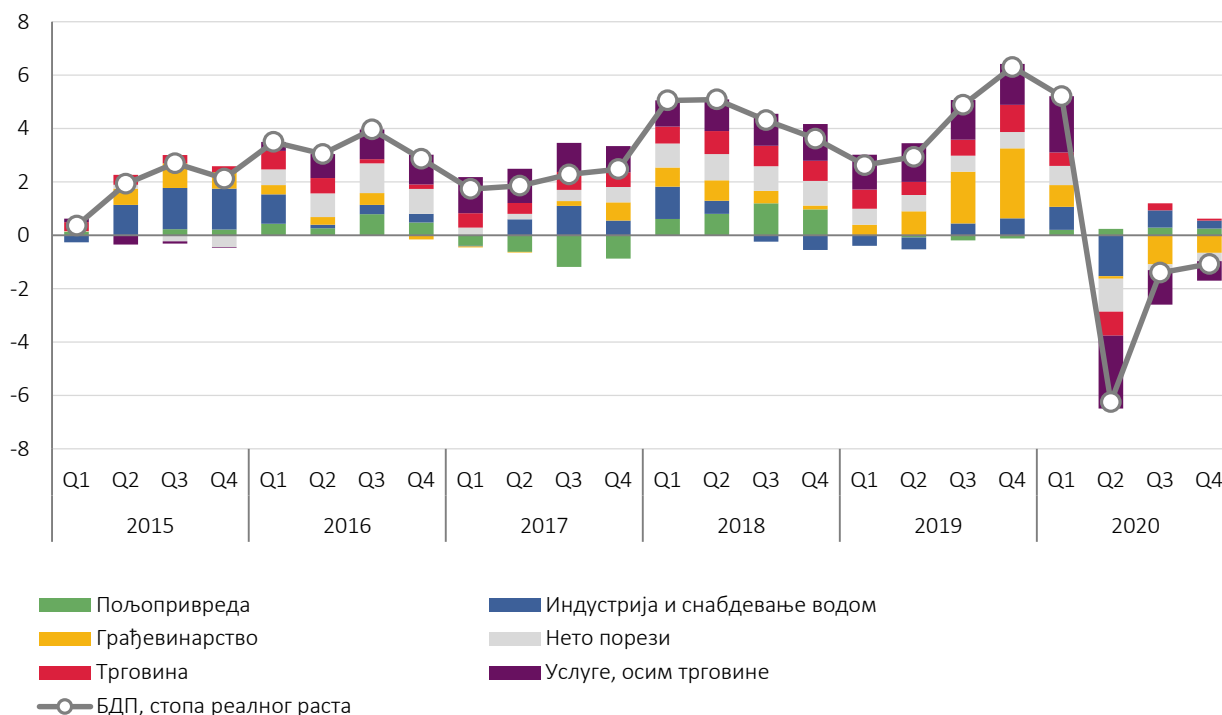
Посматрано са производне стране, на негативно кретање БДП-а у четвртном кварталу 2020. године највише су утицали сектор грађевинарства и услужни сектор, са по -0,7 п. п.

Значајан позитиван допринос кретању БДП-а дао је сектор индустрије и снабдевања водом (0,3 п. п.). Поред индустрије, позитивно кретање остварила је и пољопривреда (стопа раста, у поређењу са истим периодом претходне године, од 4,1%).

Табела 2.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2018 – Q4 2020. (%)
(промене, према истом периоду претходне године)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДП	5,1	5,1	4,3	3,6	2,6	2,9	4,9	6,3	5,2	-6,2	-1,4	-1,1
Пољопривреда	12,2	15,5	16,7	15,2	-1,4	-2,0	-1,8	-1,3	4,1	4,4	4,3	4,1
Индустрија и снабдевање водом	5,3	2,2	-1,1	-2,5	-1,6	-2,1	2,2	3,1	4,2	-7,7	3,3	1,5
Грађевинарство	26,3	20,1	9,6	2,4	11,9	20,5	39,6	52,3	21,8	-2,0	-16,7	-9,1
Трговина	5,8	7,4	6,7	6,4	6,5	4,3	5,3	8,7	4,5	-7,9	2,2	0,7
Услуге, осим трговине	2,4	3,0	3,1	3,6	3,1	3,7	3,9	4,0	5,0	-6,7	-3,3	-1,9
Нето порези	5,4	5,7	5,5	5,4	3,5	3,5	3,5	3,5	4,2	-6,9	-1,2	-1,8

Графикон 2.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна (п. п.)

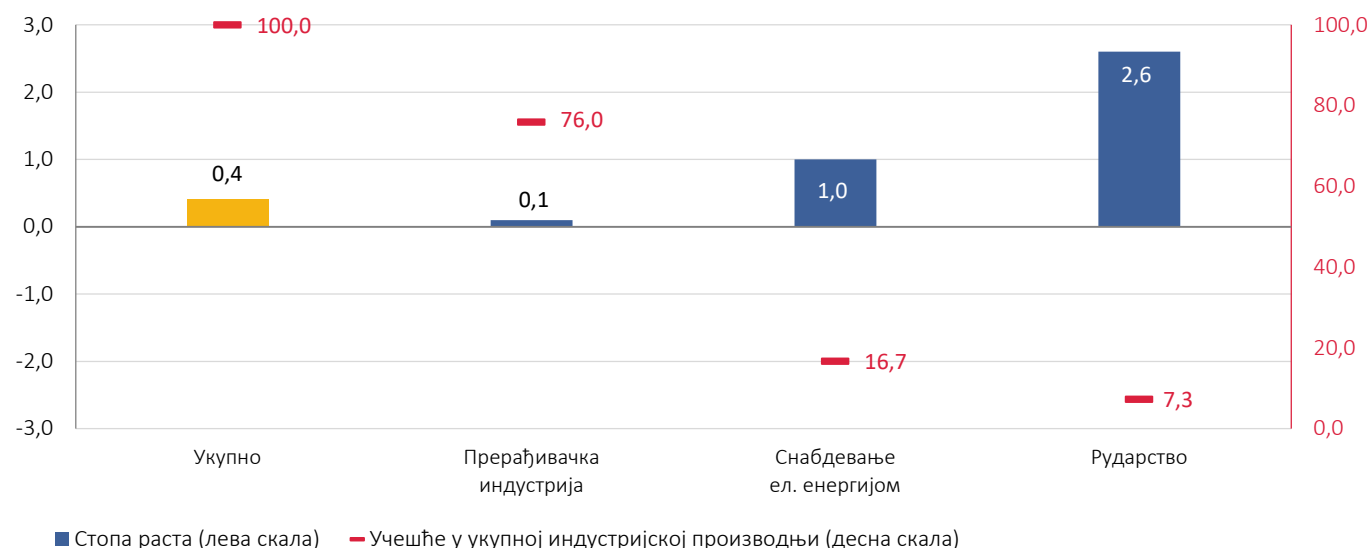
3. Индустијска производња

3.1. Укупна индустријска производња

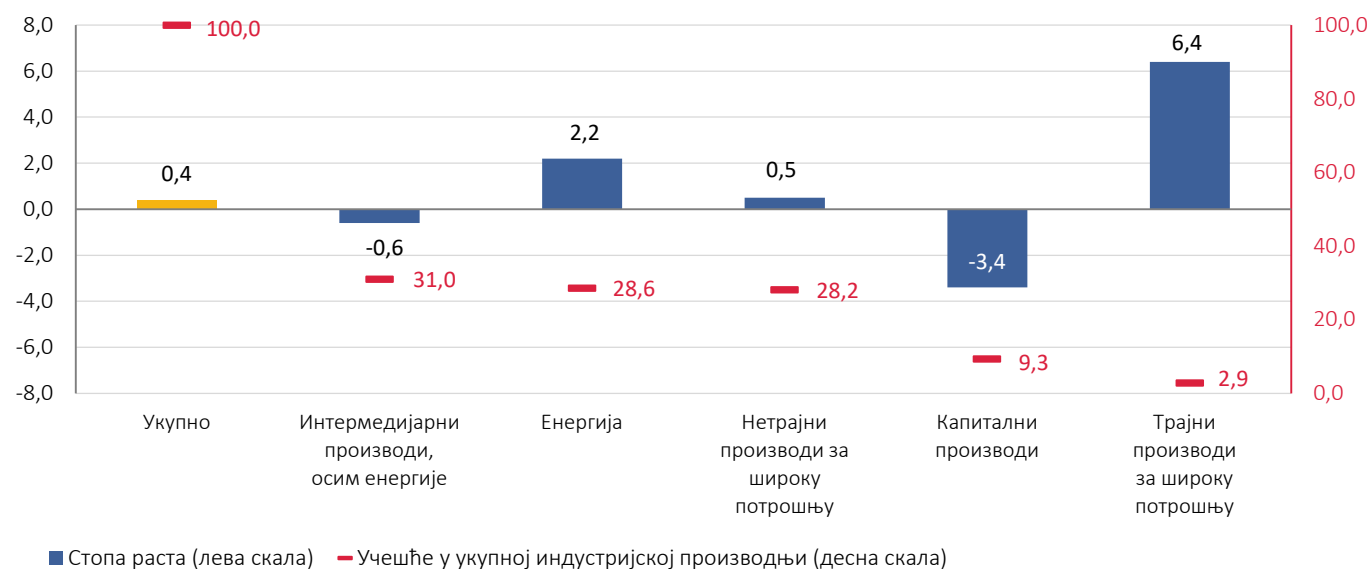
Укупна индустријска производња у Србији је у 2020. години била већа за 0,4% него у истом периоду 2019. године.

Кумулативни раст у 2020. години забележен је у сва три сектора: у Прерађивачкој индустрији (0,1%), у сектору Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (1,0%) и у Рударству (2,6%).

Графикон 3.1. Кумулативно кретање укупне индустријске производње и њених сектора (%)
(2020. у односу на 2019. годину)

Графикон 3.2. Стопе раста индустријске производње по намени (%)
(2020. у односу на 2019. годину)

3. Индустијска производња

У 2020. години позитиван допринос индустрији дали су сви сектори, а највећи допринос дали су *Рударство* (0,19 п. п.) и *Снабдевање електричном енергијом* (0,17 п. п.). *Прерађивачка индустрија* је у посматраном периоду минимално утицала на раст укупне индустријске производње (са 0,1 п. п.).

Табела 3.1. Индустијска производња, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Индустијска производња – укупно	105,9	102,3	98,6	98,9	98,1	97,4	102,2	103,4	104,5	92,4	103,3	101,5	2,0
Прерађивачка индустрија	104,7	102,0	101,2	100,1	97,7	96,5	102,3	103,9	106,3	92,1	102,4	100,2	2,0
Снабдевање ел. енергијом	111,4	105,5	92,2	95,1	100,2	100,0	99,9	101,8	96,9	91,3	109,1	107,9	...
Рударство	103,0	97,8	86,9	94,6	96,8	101,3	105,2	101,5	108,9	98,5	101,3	102,0	...

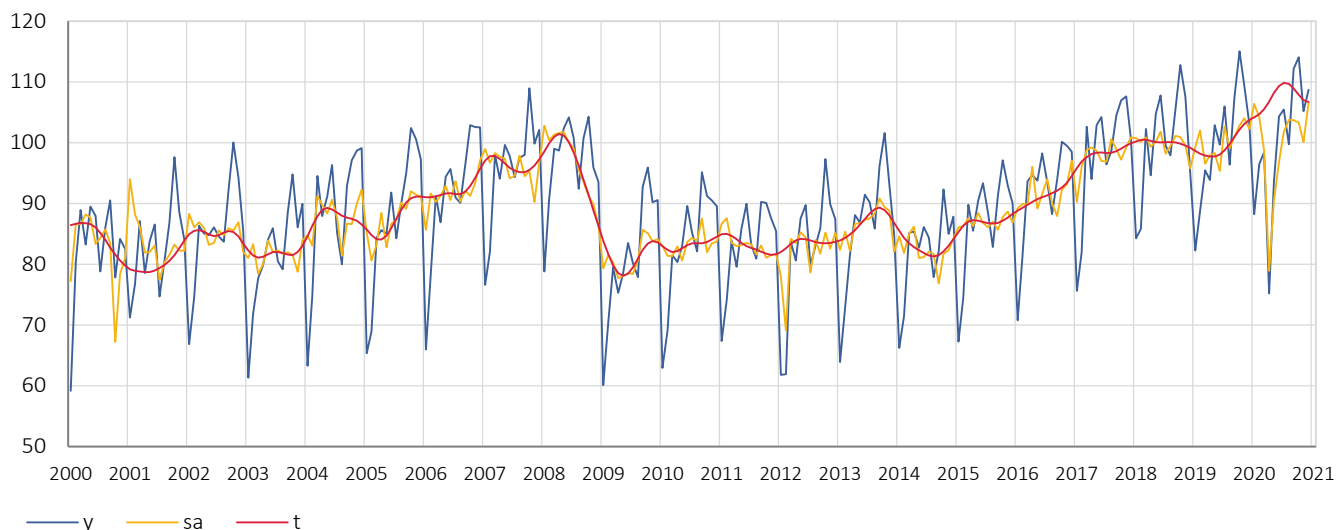
¹Прогноза.

3.2. Прерађивачка индустрија (Ц)

(учешће од 76% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.3. Компоненте временске серије прерађивачке индустрије, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Кретање Прерађивачке индустрије приказано тренд-циклус компонентом у четвртном кварталу 2020. године показује да је њена вредност на нивоу од око 7% изнад просека 2019. године. Краткорочно гледано, запажа се пораст десезонираног индекса од 0,2% у односу на претходни квартал (графикон 3.3).

3. Индустијска производња

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у 2020. години забележила раст у 11 од 24 области у односу на 2019. годину. Пад је забележен у 13 области, од којих пет немају значајно учешће у формирању укупног индекса индустријске производње (производња осталих саобраћајних средстава, текстила, коже и предмета од коже, штампање и умножавање аудио и видео записа и поправка и монтажа машина и опреме – заједно учествују са 3,5% у укупној индустријској производњи).

Осам области које су од значаја за индустријску производњу (заједно учествују са 27,7% у укупној индустрији) бележе пад у односу на 2019. годину: Производња производа од гуме и пластике (пад од 3,4%), Производња пића (пад од 4,9%), Производња основних метала (пад од 17,6%), Производња производа од неметалних минерала (пад од 1,1%), Производња машина и опреме на другом месту непоменуте (пад од 6,1%), Производња папира (пад од 0,6%), Производња моторних возила и приколица (пад од 22,1%) и Производња одевних предмета (пад од 4,8%).

Графикон 3.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%)

(2020. у односу на 2019. годину; области су поређане према опадајућем учешћу у укупној индустријској производњи)

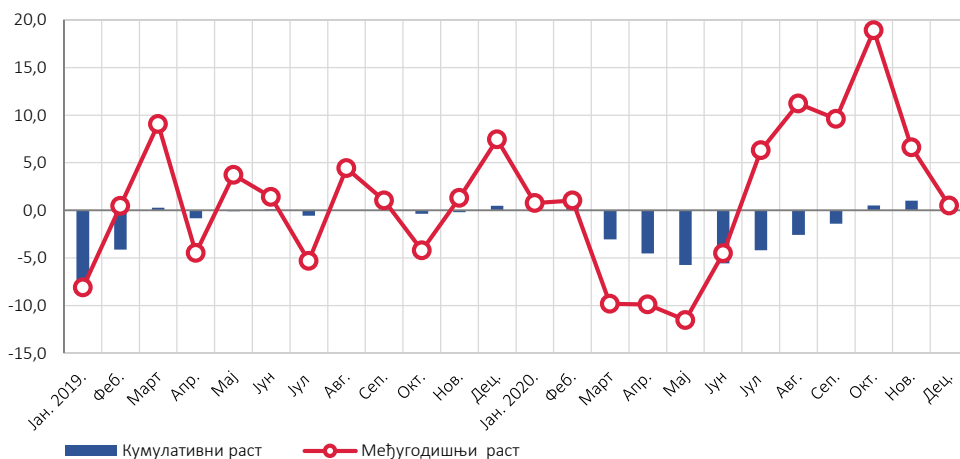

3. Индустијска производња

3.3. Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (Д) (учешће од 16,7% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%)

(кумулативне – 2020. у односу на 2019; међугодишње – месец 2020. у односу на исти месец 2019)

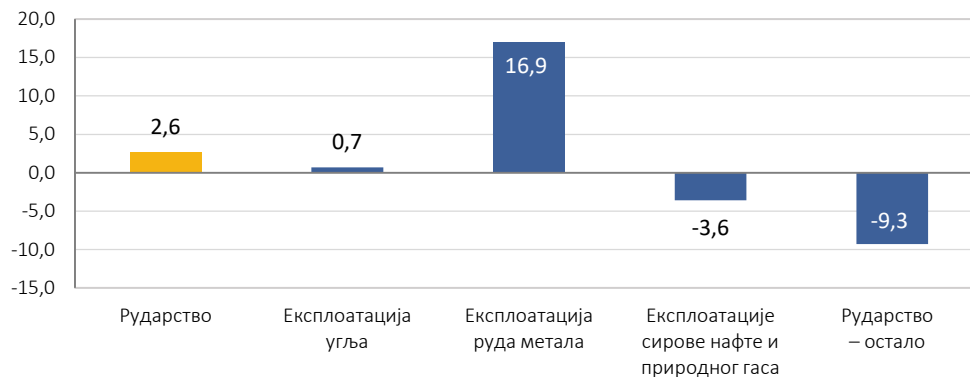
У сектору Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација у 2020. години забележен је раст од 1,0% у односу на 2019. годину. После пада у првом и другом кварталу (-3,1% односно -8,7%), у трећем и четвртм кварталу забележен је раст од 9,1%, односно 7,9%. Посматрано по месецима, у четвртм кварталу 2020. године раст је остварен у октобру (18,9%), новембру (6,6%) и децембру (0,5%).

3.4. Рударство (Б)

(учешће од 7,3% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%)

(2020. у односу на 2019. годину)

Производња сектора Рударство у 2020. години бележи раст од 2,6% у односу на 2019. годину. После раста у првом кварталу (8,9%), у другом кварталу забележен је пад (-1,5%), да би у трећем и четвртм кварталу био забележен раст од 1,3%, односно 2,0%. Посматрано по месецима, у току четвртог квартала 2020. године остварен је раст од 0,6% у октобру и 7,2% у новембру, као и пад у децембру (-1,4%).

i Како тумачити временску серију?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интересовања истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

4.1. Грађевинска активност

Од друге половине 2017. године индекси вредности изведених грађевинских радова у Србији били су у порасту. До прекида оваквог кретања долази најпре у другом, а затим и у трећем и четвртном кварталу 2020. године, када долази до пада грађевинске активности због одлагања почетка нових пројеката изазваног епидемијом коронавируса.

У 2020. години грађевинска активност на територији Републике Србије смањена је за 5,9% у текућим ценама у односу на 2019. годину, док у сталним ценама тај пад износи 4,4%.

У првом кварталу остварен је раст од 27,5%, у другом пад од 0,5%, у трећем пад од 16,0%, а у четвртном кварталу вредност изведених радова на територији Републике Србије опала је за 8,9% у сталним ценама у односу на исти период претходне године. Вредност радова највише је опала на цевоводима и објектима саобраћајне инфраструктуре, јер су велики пројекти, актуелни током 2019. године, или завршени, или су у завршној фази реализације.

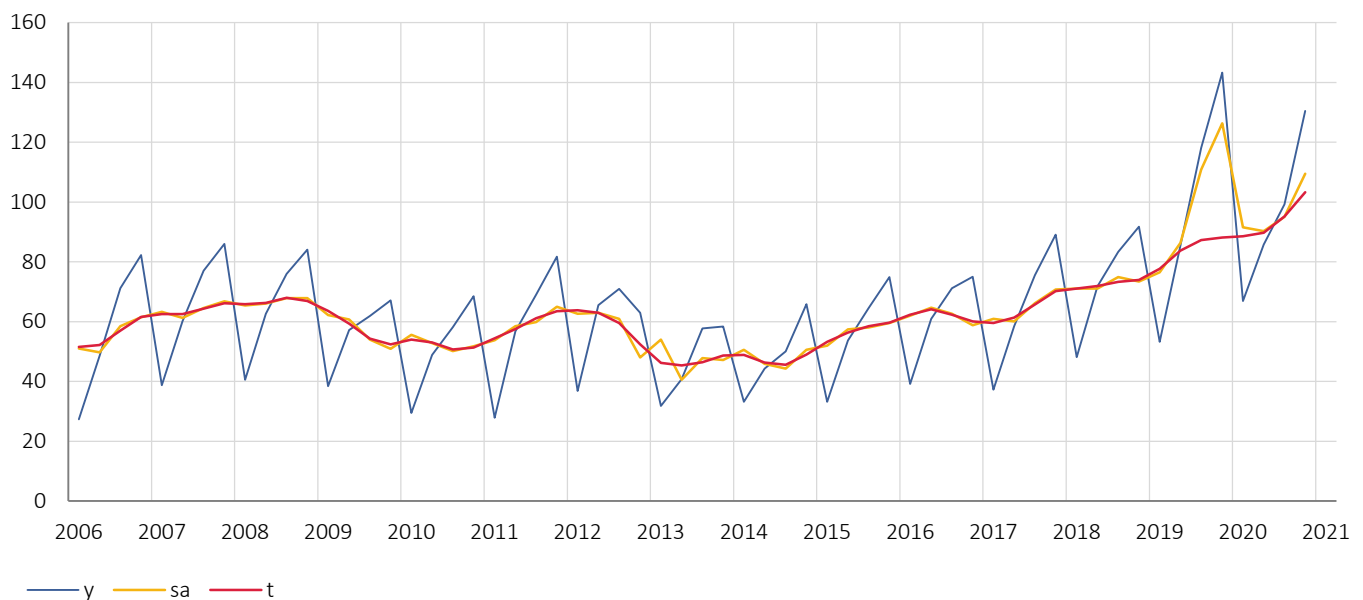
4.2. Кретање у 2020. години

Грађевинска активност на територији Републике Србије у 2020. години смањена је за 4,4% у сталним ценама у поређењу са претходном годином.

Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова на зградама повећана је за 4,3%, док је на осталим грађевинама смањена за 8,8% (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.).

Графикон 4.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

4. Грађевинарство

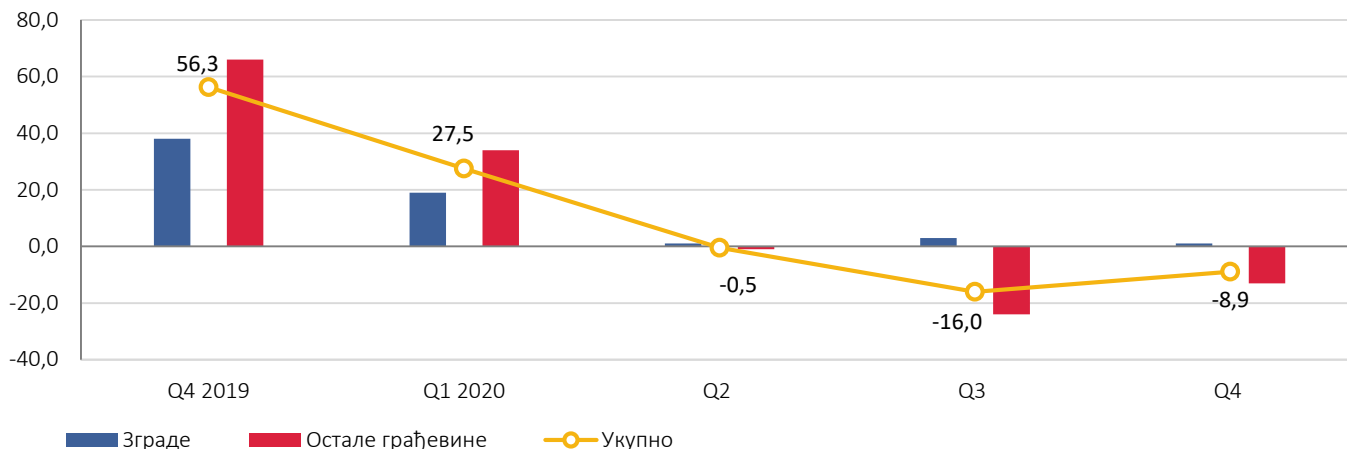
4.3. Кретање у четвртном кварталу 2020. године

У четвртном кварталу 2020. године вредност изведених радова на територији Републике Србије опала је за 10,4% у текућим ценама, односно за 8,9% у сталним ценама у односу на исти квартал претходне године. Посматрано према структури изведених радова, вредност радова на зградама повећана је за 0,8%, док је вредност радова на осталим грађевинама опала за 13,5% у сталним ценама.

Табела 4.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Текуће цене	140,6	133,9	122,1	118,4	117,0	126,5	145,0	159,5	126,7	97,7	82,3	89,6
Сталне цене	129,4	122,7	110,4	103,0	110,3	119,6	141,1	156,3	127,5	99,5	84,0	91,1

Графикон 4.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

Посматрано према регионима, грађевинска активност у четвртном кварталу повећана је у Београдском региону (4,4%) и Региону Шумадије и Западне Србије (3,0%) у сталним ценама.

У Београдском региону најзначајнији радови извођени су на изградњи пруге Београд – Стара Пазова, обилазници око Београда, комплексу „Београд на води“ и депонији у Винчи. Смањен је интензитет радова на нестамбеним зградама и грађевинама саобраћајне инфраструктуре.

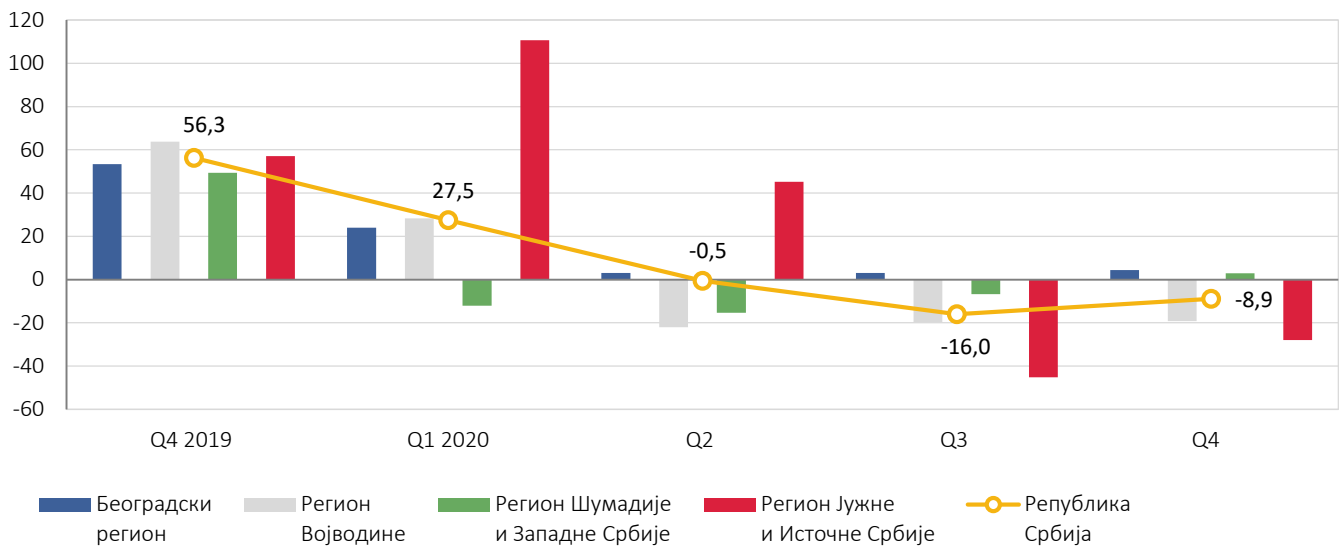
На повећање вредности у Региону Шумадије и Западне Србије највише је утицала вредност радова изведена на грађевинама саобраћајне инфраструктуре (аутопут, деонице Прељина – Пожега и Појате – Прељина).

Пад грађевинске активности забележен је у Региону Војводине и износи -19,2% у сталним ценама. Активност је највише смањена код осталих грађевина (на грађевинама саобраћајне инфраструктуре и на цевоводима, јер су радови на изградњи Магистралног гасовода у завршној фази). Повећање вредности реализовано је само на стамбеним зградама.

Грађевинска активност смањена је и у Региону Јужне и Источне Србије, и то за -27,9% у сталним ценама. Пад вредности је најизраженији на изградњи објеката саобраћајне инфраструктуре и цевоводима (завршен је Коридор 10 и радови на изградњи поменутог Магистралног гасовода су у завршној фази реализације). Вредност изведених радова повећана је на нестамбеним зградама и сложеним индустријским грађевинама.

4. Грађевинарство

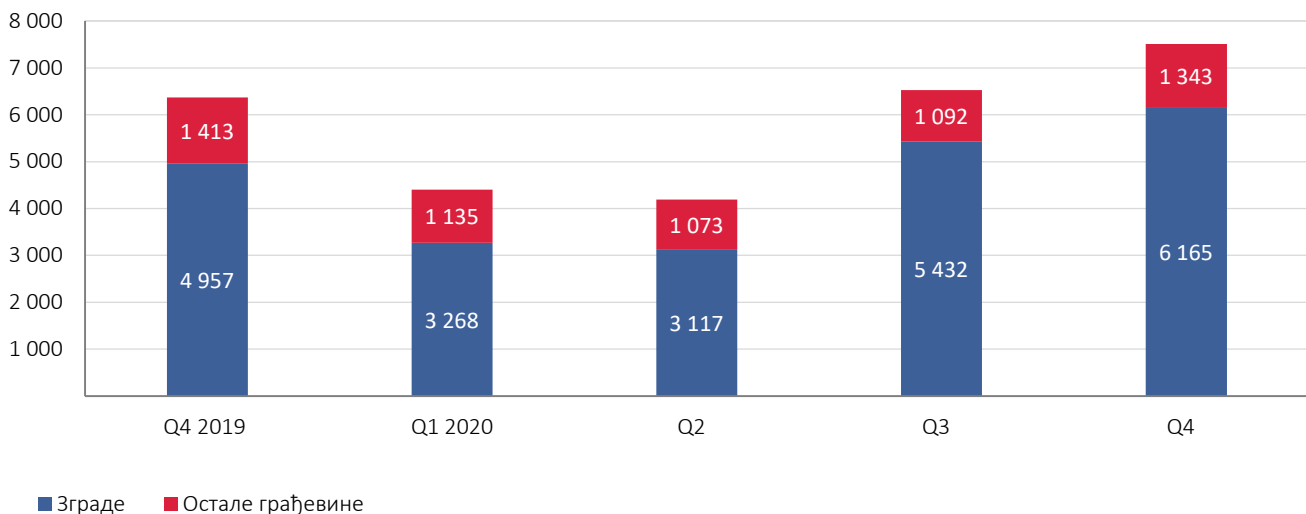
Графикон 4.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

4.4. Грађевинске дозволе

У четвртном кварталу 2020. године издато је укупно 7 508 дозвола. Највећи број тих дозвола (6 165) односи се на извођење радова на зградама, док се остатак односи на радове у вези са саобраћајном инфраструктуром, цевоводима, сложеним индустријским грађевинама итд. Од укупног броја издатих дозвола у четвртном кварталу 45,5% се односи на новоградњу, док су остале дозволе издате за адаптацију, санацију, реконструкцију и радове одржавања.

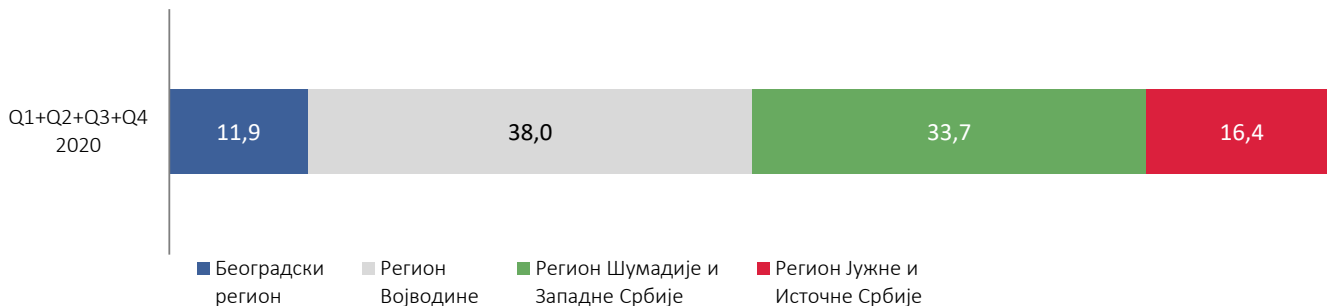
Графикон 4.4. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

4. Грађевинарство

Посматрано по регионима, у сва четири квартала 2020. године највише дозвола издато је у Региону Војводине (8 591), следи Регион Шумадије и Западне Србије (7 635), затим Регион Јужне и Источне Србије (3 712), док је најмањи број издатих дозвола забележен у Београдском региону (2 687).

Графикон 4.5. Удео издатих дозвола по регионима, 2020. година (%)

Речник термина

Вредност изведених грађевинских радова је најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове у вези са извођењем радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ-а.

Према Класификацији грађевина која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност изведених радова на стамбеним и нестамбеним зградама.

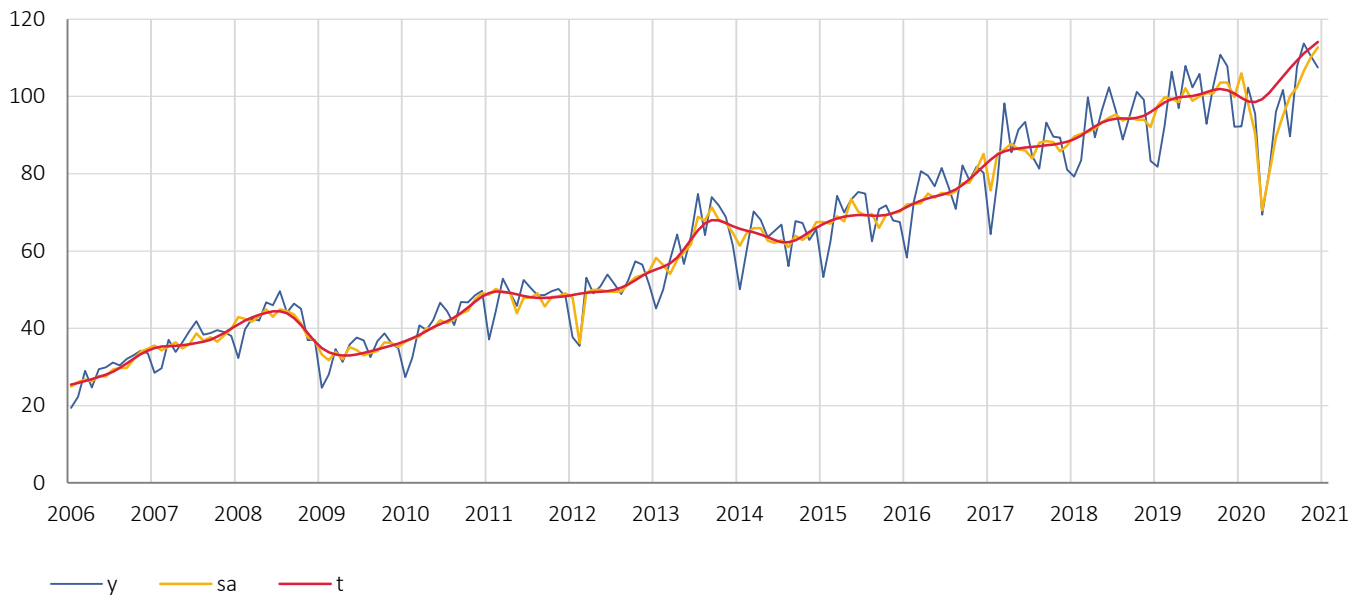
Остале грађевине, поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.), обухватају и изведене радове на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

5.1. Извоз робе⁹

Укупна вредност извоза робе у Србији у 2020. години мања је за 2,8% у односу на 2019. годину. На кретање укупног извоза највише су утицали пад од 5,0% у извозу сектора Прерађивачке индустрије¹⁰, који чини 89,8% укупног извоза, и раст од 19,8% извоза Пољопривреде, шумарства и рибарства, који чини 7,5% укупног извоза у 2020. години.

Графикон 5.1. Компоненте временске серије извоза, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Табела 5.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Извоз робе – укупно	109,1	106,6	108,1	109,0	106,9	106,6	107,7	109,6	103,3	80,1	99,3	106,7	107,0
Прерађивачка индустрија	112,5	109,2	107,8	107,1	104,5	106,1	108,7	109,4	103,2	78,2	97,4	102,0	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	70,0	78,6	118,8	180,6	151,2	117,2	103,4	119,6	109,1	113,0	116,4	141,2	...
Рударство	121,9	91,2	91,0	90,2	88,3	93,8	100,2	96,4	97,7	90,4	106,8	574,9	...

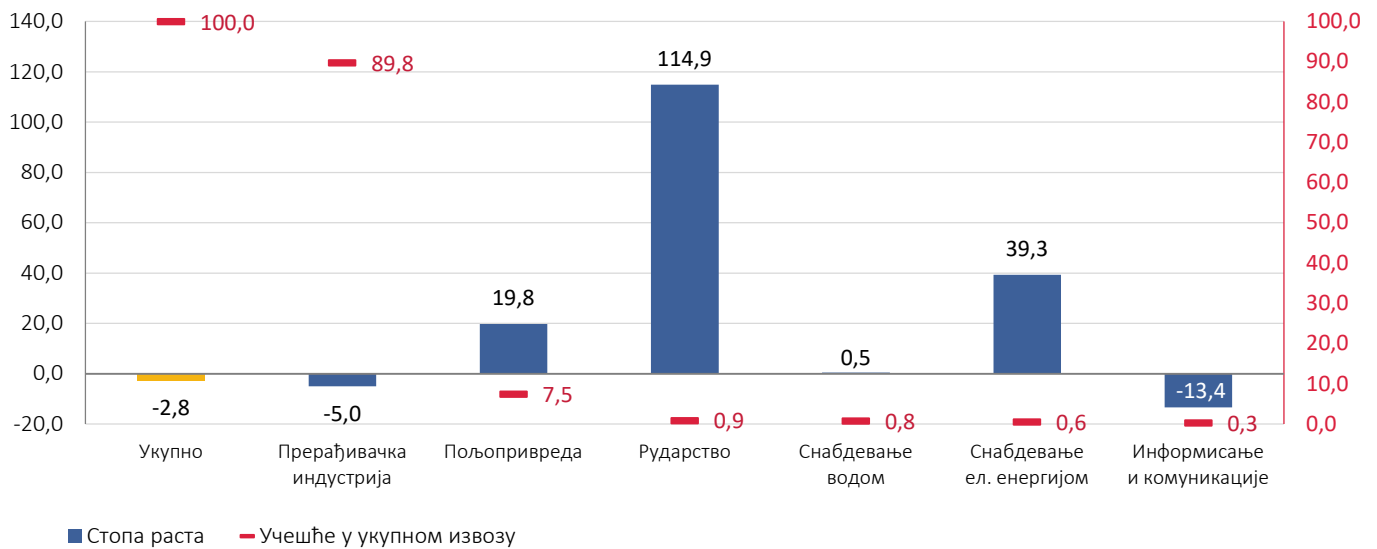
¹ Прогноза.

⁹ По текућем курсу, у еврима.

¹⁰ Према КД (2010).

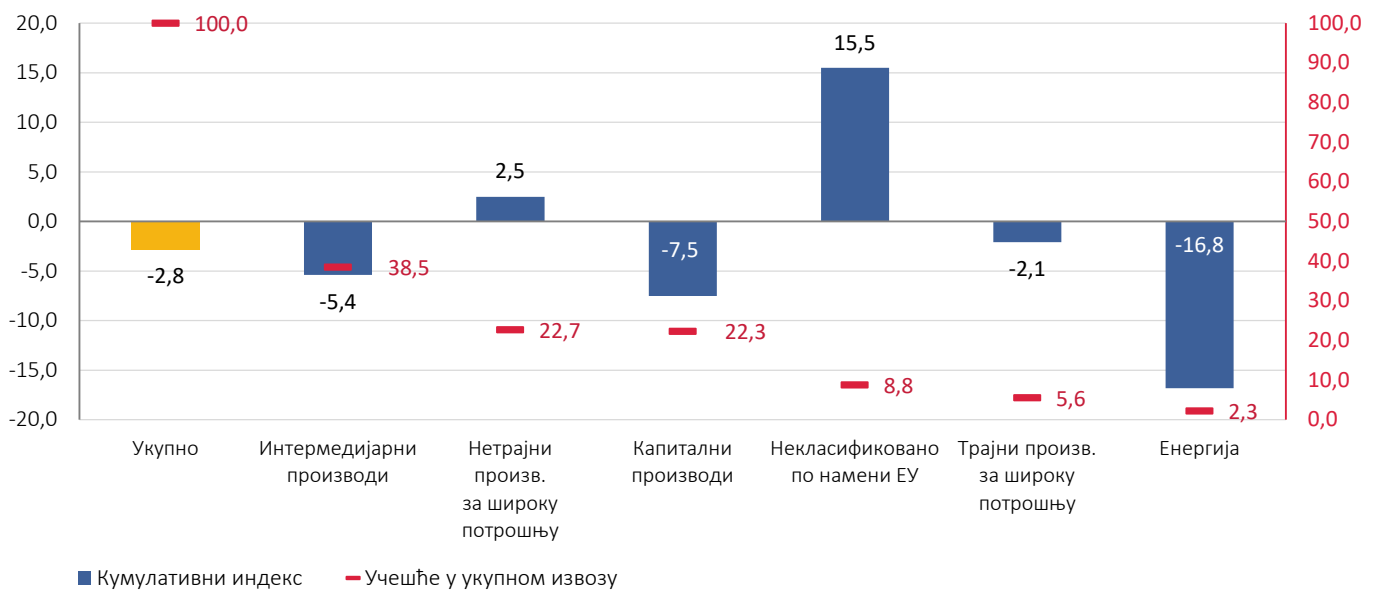
5. Спољна трговина

Графикон 5.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (2020. у односу на 2019. годину)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај на кретање укупног извоза у 2020. години имао је пад извоза интермедијарних производа (учешће од 38,5%, пад од 5,4%) и капиталних производа (учешће од 22,3%, пад од 7,5%).

Графикон 5.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (2020. у односу на 2019. годину)

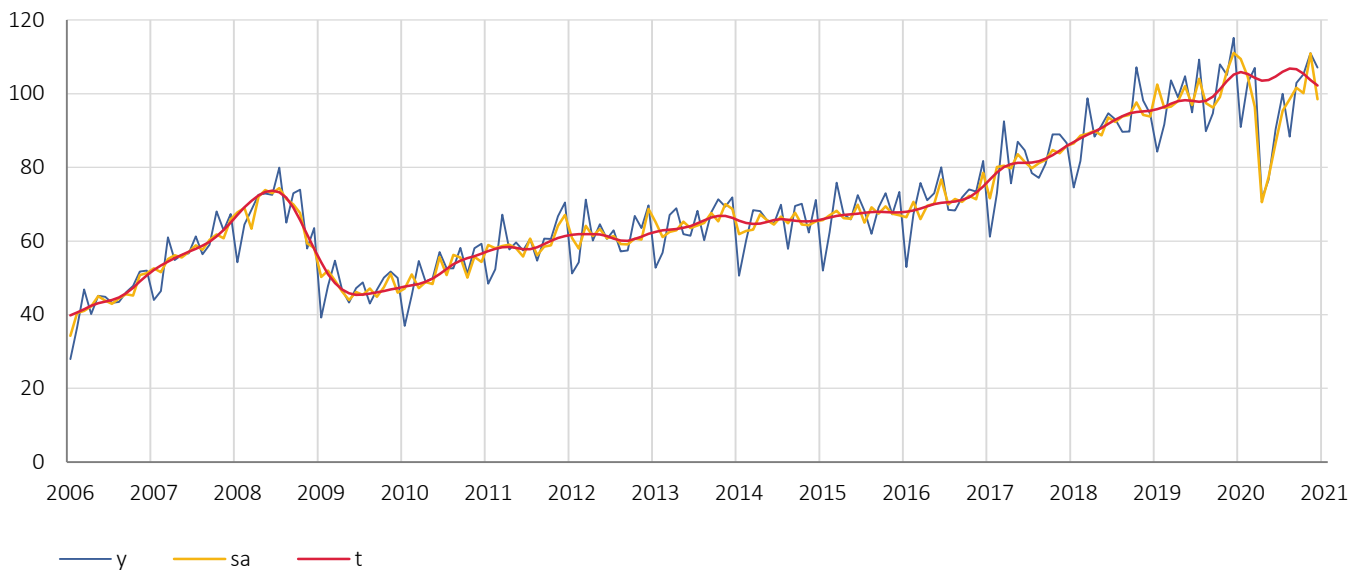

5.2. Увоз робе¹¹

Укупна вредност увоза робе у Србији у 2020. години мања је за 3,8% у односу на 2019. годину. На резултате увоза највише су утицали пад од 1,5% у увозу сектора прерађивачке индустрије, који чини 78,1% укупног увоза, и пад од 31,6% у увозу сектора рударства, који чини 6,9% укупног увоза у 2020. години.

Графикон 5.4. Компоненте временске серије увоза, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Табела 5.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

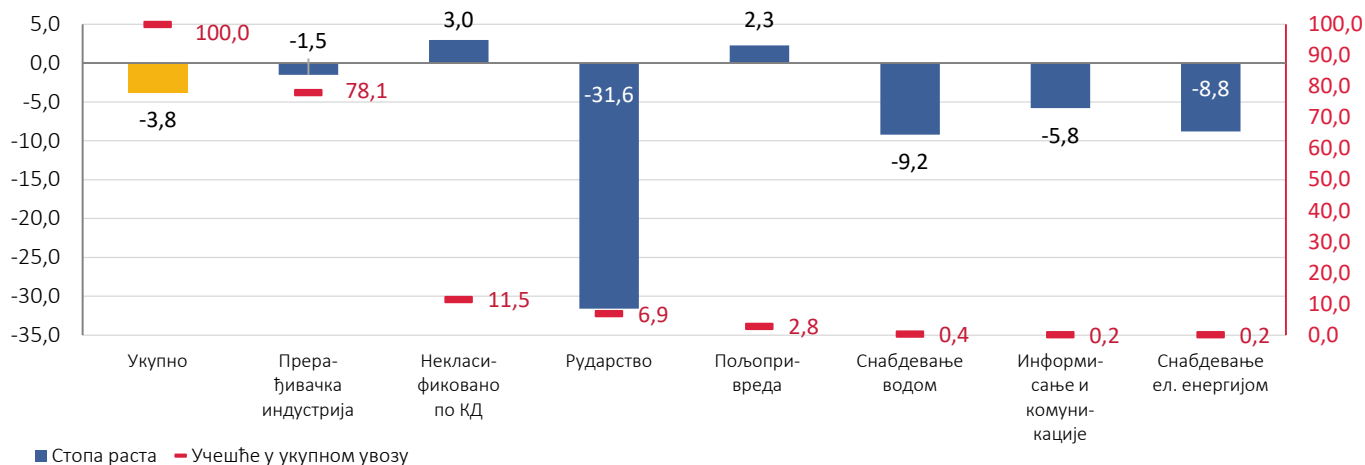
	2018				2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Увоз – укупно	112,6	111,0	115,1	113,4	109,5	108,9	107,8	109,5	107,7	79,8	99,2	98,5	102,5
Прерађивачка индустрија	118,6	109,9	110,6	109,3	107,4	110,1	112,3	113,3	109,4	81,4	101,9	102,0	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	99,7	90,9	85,1	78,2	110,5	121,2	95,8	101,3	103,6	94,7	109,7	105,1	...
Рударство	100,9	118,2	141,3	147,2	112,8	104,9	98,9	107,0	112,7	52,0	62,0	52,9	...

¹ Прогноза.

¹¹ По текућем курсу, у еврима.

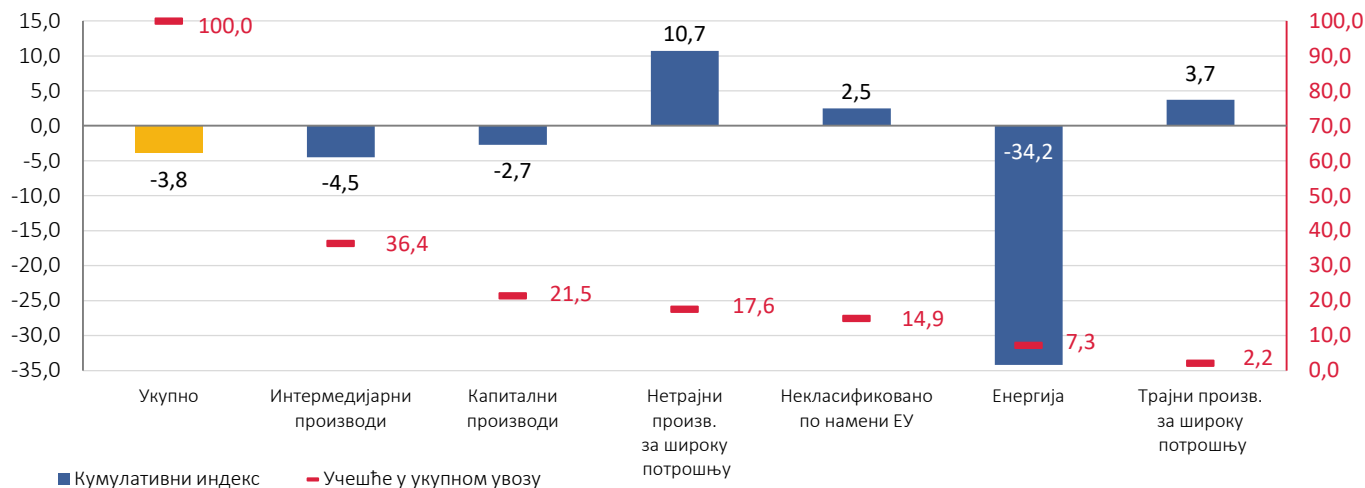
5. Спољна трговина

Графикон 5.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (2020. у односу на 2019. годину)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај на кретање укупног увоза у 2020. години имао је пад увоза интермедијарних производа (учешће од 36,4%, пад од 4,5%) и капиталних производа (учешће од 21,5%, пад од 2,7%).

Графикон 5.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (2020. у односу на 2019. годину)

5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Табела 5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	2 196,6	Немачка	3 121,7
Италија	1 427,9	Кина	2 875,1
Босна и Херцеговина	1 209,8	Италија	1 926,8
Румунија	1 109,2	Руска Федерација	1 388,1
Мађарска	805,0	Мађарска	1 138,8

Најважнији спољнотрговински партнери у 2020. години биле су земље са којима Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ чине 61,4% укупне размене, док је СЕФТА на другом месту. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 5.3.

5.4. Прерађивачка индустрија (Ц)

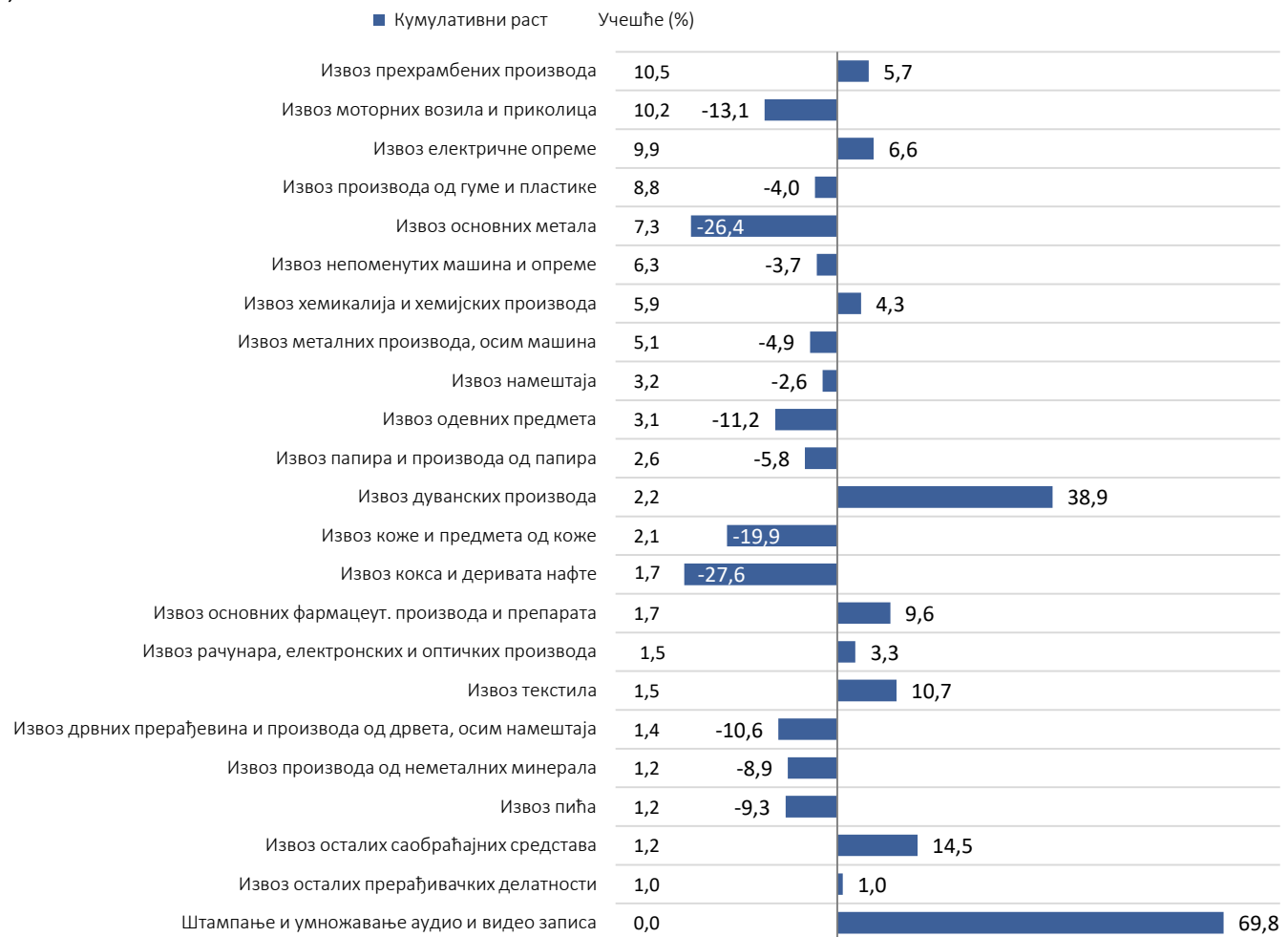
(учешће од 89,8% у укупном извозу и 78,1% у укупном увозу)

Извоз прерађивачке индустрије у 2020. години остварио је пад од 5,0% у односу на 2019. годину. Од 23 области, бележи се кумулативни пад у 13 области, које заједно учествују са 54,2% у укупном извозу.

Извоз прехранбених производа, област са појединачно највећом вредношћу извоза (1,8 милијарди евра), остварио је кумулативни раст од 5,7% и повећање учешћа у укупном извозу – са 9,7% претходне године на 10,5%. Извоз електричне опреме бележи кумулативни раст од 6,6% – у 2020. години остварен је извоз у вредности од 1,7 милијарди евра и повећање учешћа у укупном извозу – са 9,1% претходне године на 9,9%. Извоз дуванских производа, упркос малом учешћу од 2,2%, бележи кумулативан раст од 38,9%.

Извоз моторних возила и приколица, област са вредношћу извоза од 1,7 милијарди евра, али смањеним учешћем у укупном извозу, са 11,4% у истом периоду претходне године на 10,2%, бележи кумулативни пад од 13,1%. Извоз основних метала бележи кумулативни пад од 26,4% и смањење учешћа са 9,6% претходне године на 7,3%.

Графикон 5.7. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (2020. у односу на 2019. годину, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

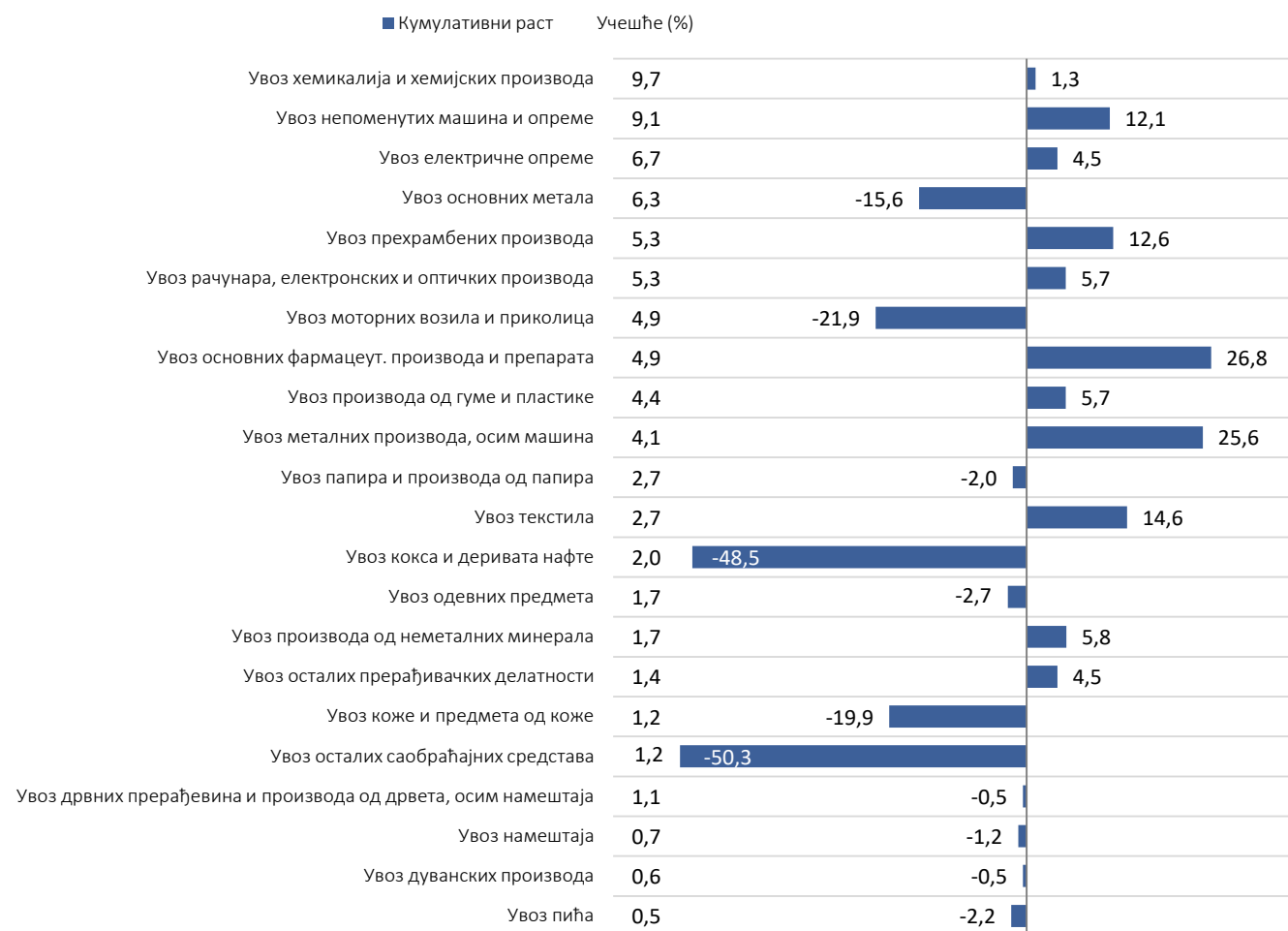

5. Спољна трговина

Увоз прерађивачке индустрије је у 2020. години, у односу на 2019. годину, остварио пад од 1,5%. На овај резултат је највише утицао пад увоза основних метала од 15,6%, са учешћем у укупном увозу од 6,3%, моторних возила и приколица (пад од 21,9%, учешће 4,9%), кокса и деривата нафте (пад од 48,5%, учешће 2,0%) и увоз осталих саобраћајних средстава (пад од 50,3%, учешће 1,2%).

С друге стране, увоз непоменутих машина и опреме је остварио раст од 12,1% и повећање учешћа у укупном увозу – са 7,8% претходне године на 9,1%, увоз прехранбених производа (раст од 12,6%, повећање учешћа са 4,5% на 5,3%), а увоз основних фармацеутских производа и препарата остварио је раст од 26,8% и повећање учешћа у укупном увозу са 3,7% на 4,9%.

Графикон 5.8. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%)
(2020. у односу на 2019. годину, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

5.5. Пољопривреда, шумарство и рибарство (А)

(учешће од 7,5% у укупном извозу и 2,8% у укупном увозу)

Извоз у овом сектору у 2020. години остварио је раст од 19,8%, као и повећање учешћа са 6,1% на 7,5% у односу на 2019. годину. Најзначајнија област овог сектора, Пољопривредна производња, лов и услужне делатности, која учествује са 98,7% у извозу целог сектора, бележи раст од 20,2%. Овом резултату је највише допринео кумулативни раст од 25,2% извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, групе која чини 67,9% извоза читавог сектора у посматраном периоду, као и извоз јабучастог и коштичавог воћа, са кумулативним растом од 11,2% и учешћем од 13,1%.

У увозу је остварен раст од 2,3%, док је учешће у укупном увозу, у односу на претходну годину, повећано са 2,6% на 2,8%. Регистрован је раст увоза агрума од 34,6%, тропског и суптропског воћа од 11,7% и поврћа, коренастих и кртоластих биљака од 3,7%. С друге стране, остварен је пад увоза дувана од 17,0% и жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица од 4,2%. Како ове групе КД (2010) чине 64,8% укупног увоза читавог сектора, може се рећи да је структура увоза у овом сектору значајно промењена у односу на претходну годину.

5.6. Рударство (Б)

(учешће од 0,9% у укупном извозу и 6,9% у укупном увозу)

Сектор Рударство, са учешћем од 0,9% у укупном извозу, бележи кумулативни раст извоза од 114,9% у односу на 2019. годину. Овај резултат је последица раста извоза руда метала, групе која чини 89,2% извоза читавог сектора Рударства (кумулативни раст 155,7%).

Увоз овог сектора (учешће од 6,9% у укупном увозу) остварио је пад од 31,6% у односу на 2019. годину. Највећи пад увоза регистрован је код увоза руда метала (кумулативни пад од 48,7%, учешће од 18,5%) и увоза сирове нафте и природног гаса, који чини 72,6% увоза читавог сектора (кумулативни пад од 27,6%).

Речник термина

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

6. Унутрашња трговина

6.1. Промет робе у трговини на мало

(Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало у 2020. години, у односу на 2019. годину, већи је у текућим ценама за 3,9%, а у сталним ценама за 4,3%.

Табела 6.1. Промет робе у трговини на мало, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020				2021
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Текуће цене	104,7	105,8	108,6	107,9	112,4	110,7	109,5	112,9	111,4	97,9	105,8	101,9	102,5
Сталне цене ²	103,5	103,6	105,1	105,0	109,4	108,0	108,5	111,7	110,0	100,0	106,1	102,5	100,0

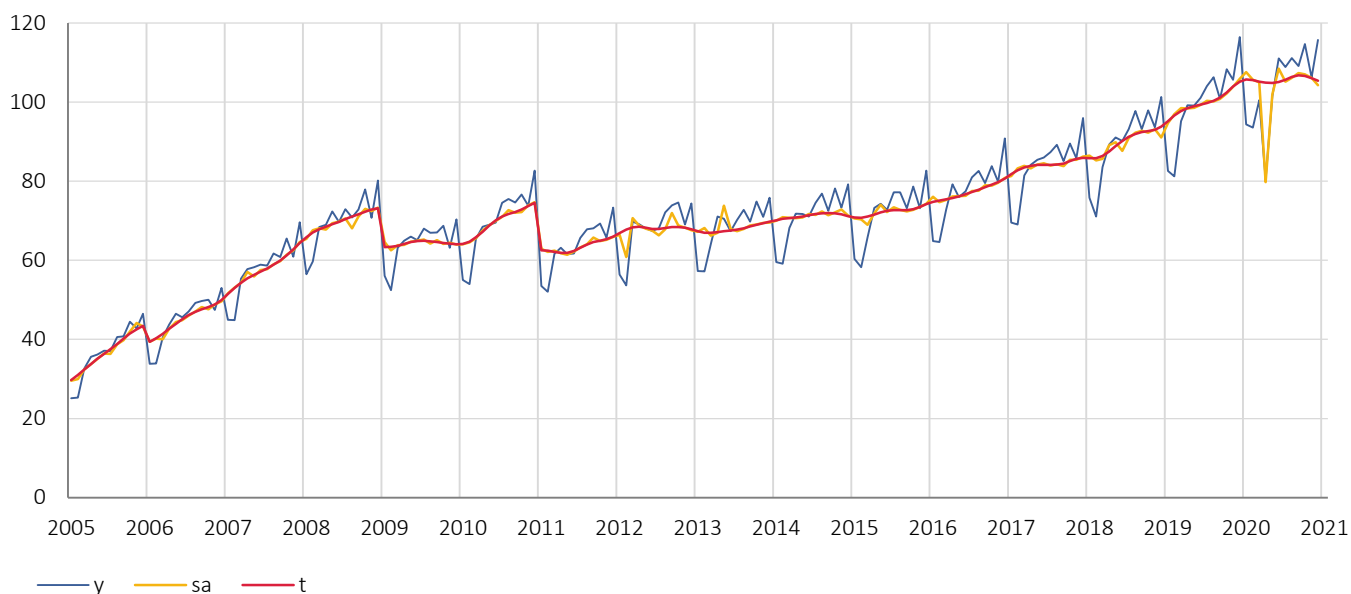
¹ Прогноза.

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

Посматрано у односу на просек 2019. године, после знатног пада промета робе у трговини на мало у априлу, у наредних осам месеци забележени су бољи резултати, како у текућим тако и у сталним ценама. Дугорочни тренд је у периоду јануар—децембар 2020. био у благом порасту и изнад прошлогодишњег просека (за 5,7% у текућим, односно за 6,0% у сталним ценама).

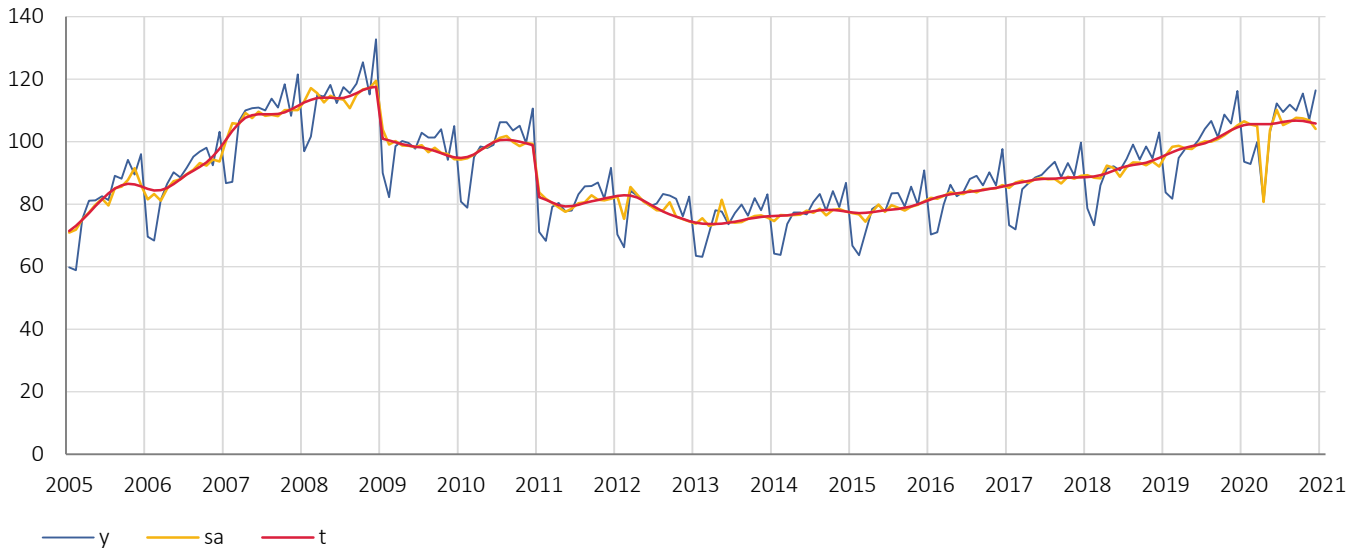
Графикон 6.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у текућим ценама, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

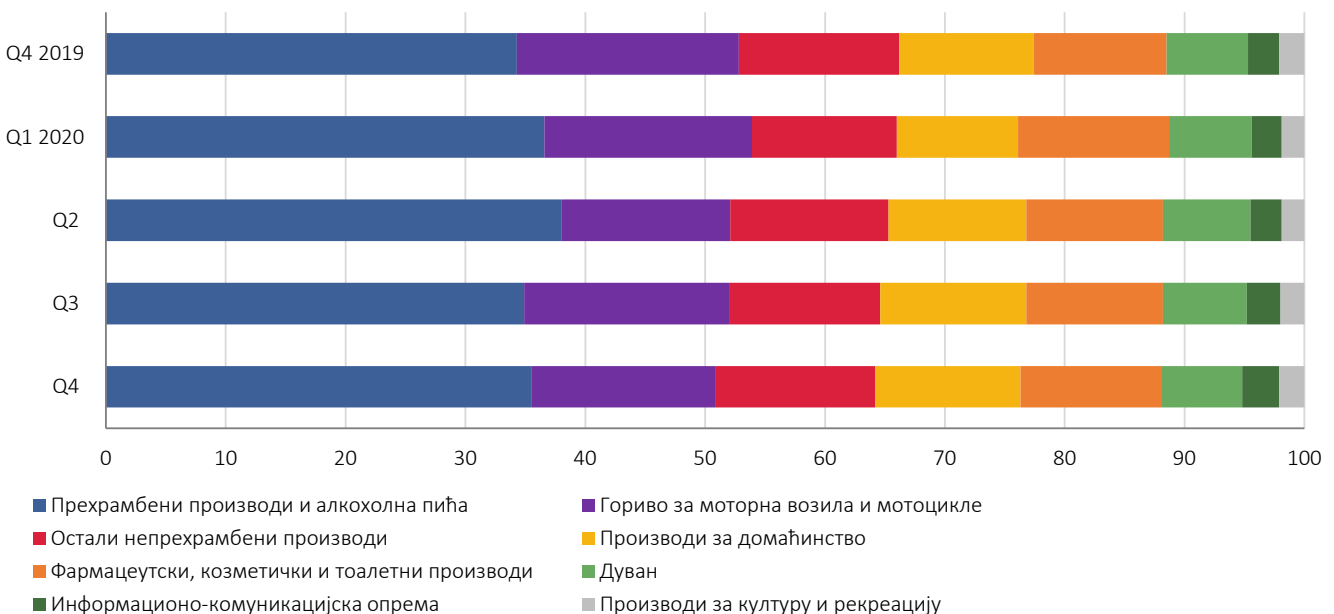
6. Унутрашња трговина

Графикон 6.2. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси
(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента,
просек 2019 = 100)

Посматрано по робним групама, у четвртном кварталу 2020. године, у односу на трећи квартал, није дошло до значајнијих промена у структури промета робе у трговини на мало. Најзаступљенији су били прехранбени производи и алкохолна пића (35,5%), а затим следе гориво за моторна возила и мотоцикле (15,4%) и остали непрехрамбени производи (13,3%).

Графикон 6.3. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

6. Унутрашња трговина

6.2. Промет робе у трговини на велико

(Област 46 Класификације делатности)

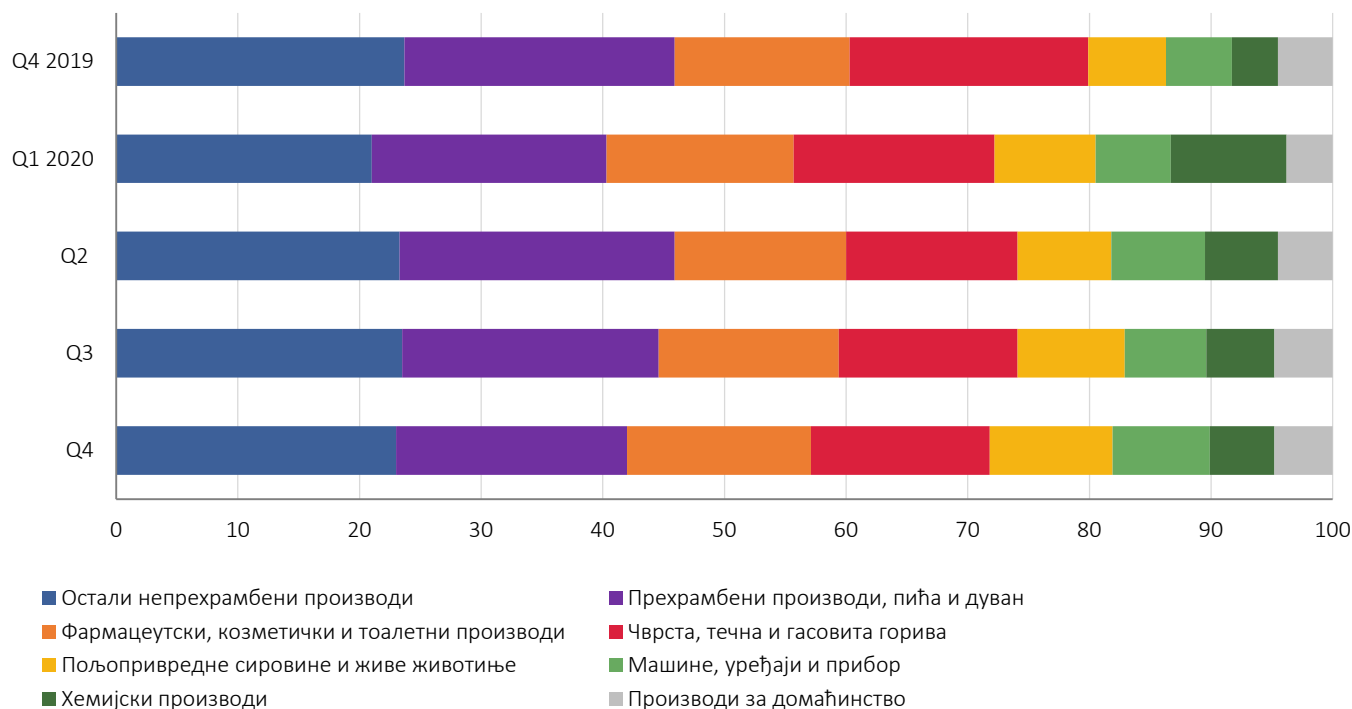
Промет робе у трговини на велико у 2020. години, у односу на 2019. годину, бележи пад у текућим ценама од 4,9%.

Табела 6.2. Промет робе у трговини на велико, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Текуће цене	104,3	110,2	111,5	107,6	107,8	104,1	103,8	107,1	101,9	86,7	96,1	96,2

Посматрано по робним групама, у четвртном кварталу 2020. године, слично као у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на велико најзаступљенији су били остали непрехрамбени производи (23,0%), а затим следе прехрамбени производи, пића и дуван (19,0%) и фармацеутски, козметички и тоалетни производи (15,1%).

Графикон 6.4. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

6. Унутрашња трговина

6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила (Област 45 Класификације делатности)

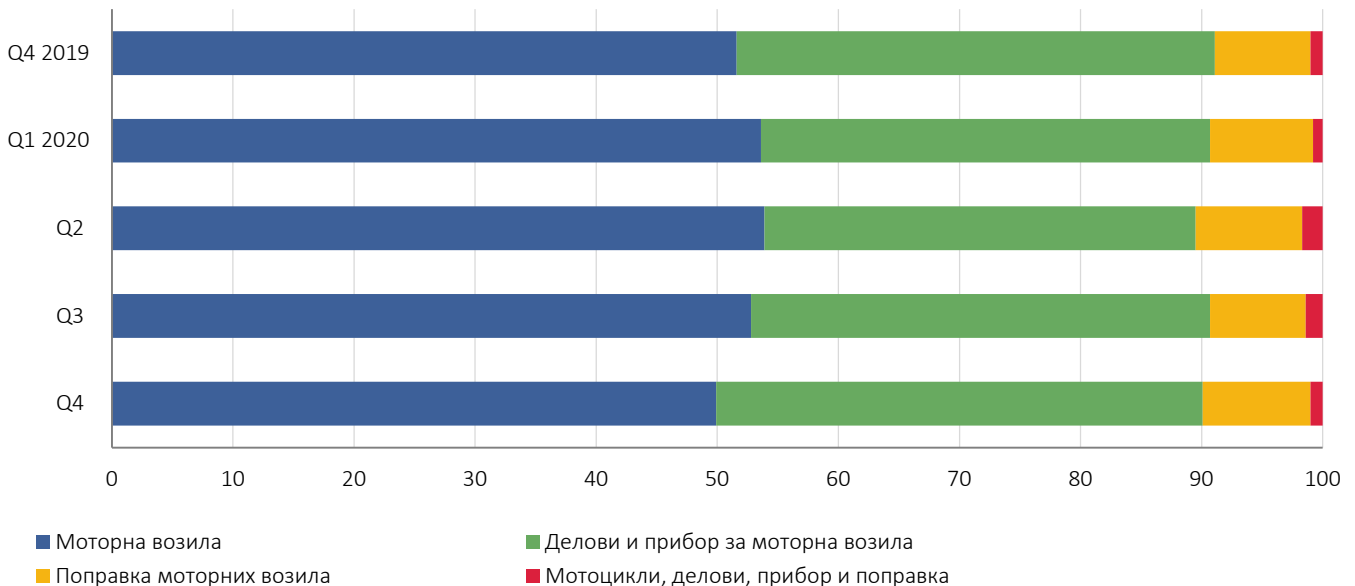
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у 2020. години, у односу на 2019. годину, бележи пад у текућим ценама од 5,9%.

Табела 6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, квартални индекси (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Текуће цене	104,1	108,4	113,4	112,2	113,3	111,8	108,8	111,0	95,9	77,6	104,1	100,5

Посматрано по робним групама, у промету робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила у четвртном кварталу 2020. године била су најзаступљенија моторна возила (49,9%), а затим следе делови и прибор за моторна возила (40,2%).

Графикон 6.5. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

Напомена

Индекси промета робе трговине на мало у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

7. Цене

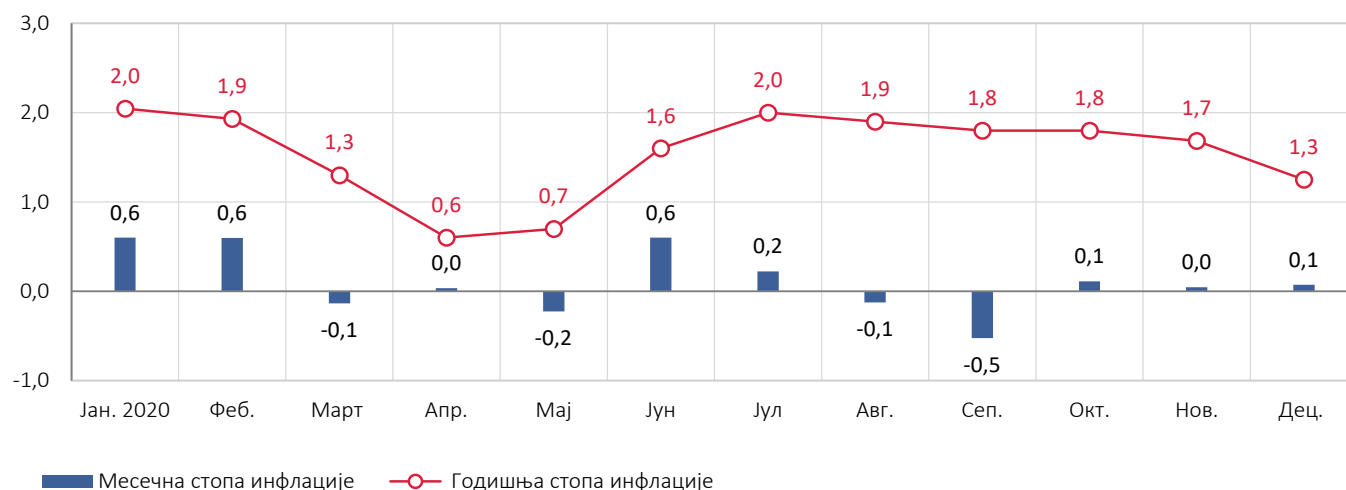
У децембру 2020. години остварен је међугодишњи раст потрошачких цена од 1,3%, док је просечан међугодишњи раст цена у 2020. години износио 1,6%, што је било у оквиру циљаног интервала Народне банке Србије за 2020. годину од 3% ± 1,5 п. п.

Табела 7.1. Потрошачке цене, квартална стопа инфлације (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2020				2021	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹	Q2 ¹
Потрошачке цене (ИПЦ)	1,8	1,0	1,9	1,6	1,3	2,1

¹ Прогноза на основу водећег индикатора ИПЦ.

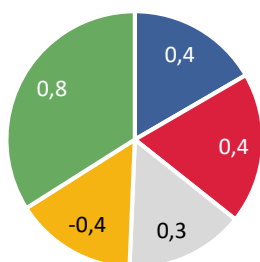
Графикон 7.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена (%)
(месечна – месец у односу на претходни месец; годишња – месец у односу на исти месец претходне године)

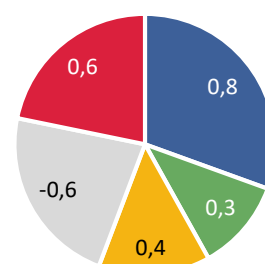
Посматрано **према намени**, највећи утицај на просечан годишњи раст потрошачких цена у 2020. години имале су цене услуга, непрерађене хране и прерађене хране. Посматрано по основним групама потрошње, највећи допринос, као и претходних година, дао је раст цена хране, безалкохолних пића и цена алкохолних пића и дувана.

Графикон 7.2. Структура међугодишње стопе раста потрошачких цена у Q4 2020. према намени и основним групама производа (п. п.)

- Непрерађена храна
- Прерађена храна
- Индустијски производи без хране и енергије
- Енергија
- Услуге

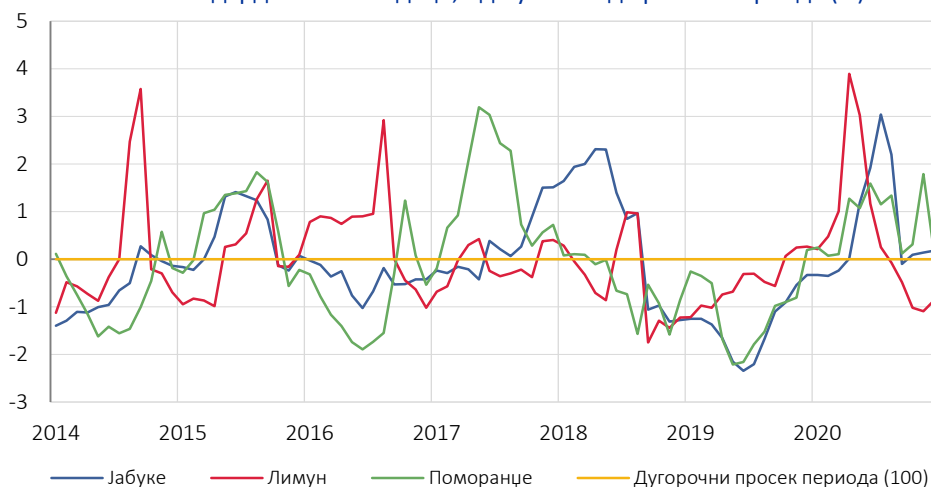

- Храна и безалкохолна пића
- Стан, вода, ел. енергија, гас и друга горива
- Алкохолна пића и дуван
- Транспорт
- Остало

7.1. Храна и безалкохолна пића (допринос годишњој стопи раста од 0,8 п. п.)

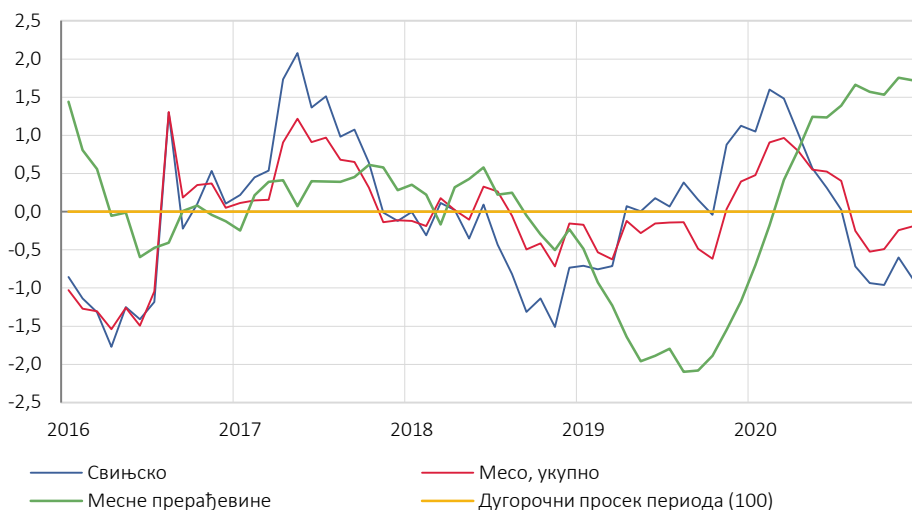
Воће

Графикон 7.2. Кретање малопродајних цена¹² јабука, лимуна и поморанџи; десезонирани, детрендовани и стандардизовани подаци, одступања од просека периода (%)

У укупној структури просечне годишње стопе раста цене хране и безалкохолних пића у 2020. **цена воћа (уз цену меса) имала је највећи утицај.** На раст цена воћа у 2020. (од 12,0%) највећи утицај имале су цене јабука, поморанџи и лимуна.

Месо

Графикон 7.3. Малопродајна цена меса (укупно) и свињског меса, десезонирани, детрендовани и стандардизовани подаци, одступања од просека периода (%)

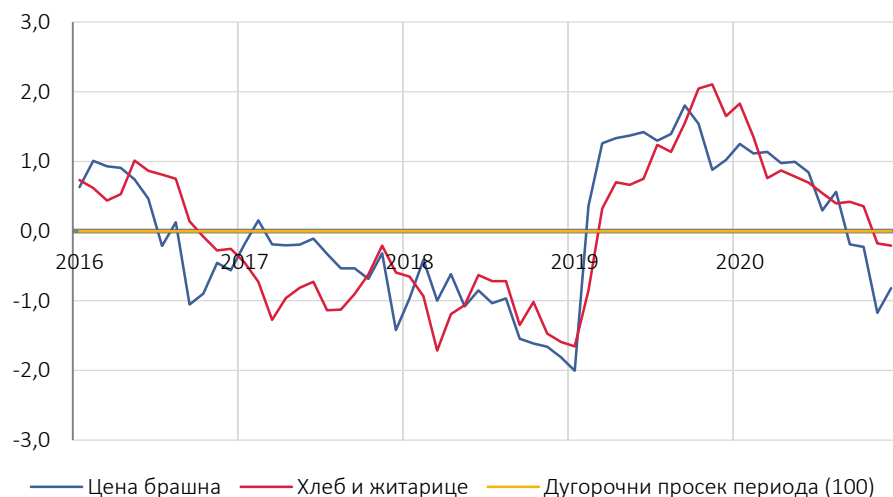
У односу на претходну годину, цена меса у 2020. порасла је у просеку за 3,9%. **Највећи утицај на раст цене меса имале су цене месних прерађевина** (пре свега сушеног, димљеног и усољеног меса), које су у расту укупне цене меса учествовале са чак 64%, док се остало односило већински на поскупљење свињског меса.

¹² Иако у структури цена укупне корпе воћа највеће учешће имају банане, јабуке, ораси и поморанџе, најрепрезентативнији индикатори укупне цене воћа су јабуке и ораси, чији су циклуси малопродајних цена високо корелисани са просечном ценом укупне корпе воћа, и то током целог периода од 2007. године.

7. Цена

Хлеб и житарице

Графикон 7.4. Кретање цена групе производа хлеба и житарица и цене брашна, десезонирани и стандардизовани подаци, одступања од просека периода (%)

Раст цена групе производа хлеба и житарица (од 2,6%) имао је, после раста цена воћа и меса, највећи утицај на просечну годишњу стопу раста цене хране у 2020. Највећи утицај на раст цена групе хлеба и житарица у 2020. имали су, пре свега, **раст цене пекарских производа** (30,7% учешће у укупној стопи раста целе групе), потом **хлеба** (23,1% учешће у стопи групе) и **тестенине** (19,2% учешће у стопи групе).

7.2. Алкохолна пића и дуван (допринос годишњој стопи раста 0,4 п. п.)

Кретање цена групе производа алкохолних пића и дувана доминантно је **одређено ценом дувана**¹³.

Државна захватања од 1. јула 2020. у цени једне паклице цигарета увећана су за 1,5 динара и износе 75,2 динара. Просечан годишњи раст цена дувана у 2020. износио је 5,4% и у структури просечне годишње стопе раста укупних потрошачких цена учествовао је са 20,0%.

Табела 7.2. Пореска структура доприноса међугодишње стопе раста дувана

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Цена дувана, стопа раста (%)	7,2	8,6	8,2	8,2	8,0	7,9	6,9	7,6	7,4	7,3	7,7	7,0
Допринос годишњој стопи раста дувана (п. п.)												
Фискална захватања	5,1	6,1	5,9	5,9	5,7	5,4	4,8	5,2	5,0	5,0	5,1	4,8
Специфична акциза	1,3	1,5	1,5	1,5	1,4	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Пропорционална акциза (33%)	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7	2,6	2,3	2,5	2,5	2,4	2,6	2,3
ПДВ (20%)	1,4	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Остала захватања (трговачке марже и трошкови произвођача)	2,1	2,5	2,3	2,3	2,3	2,5	2,1	2,4	2,3	2,3	2,5	2,2

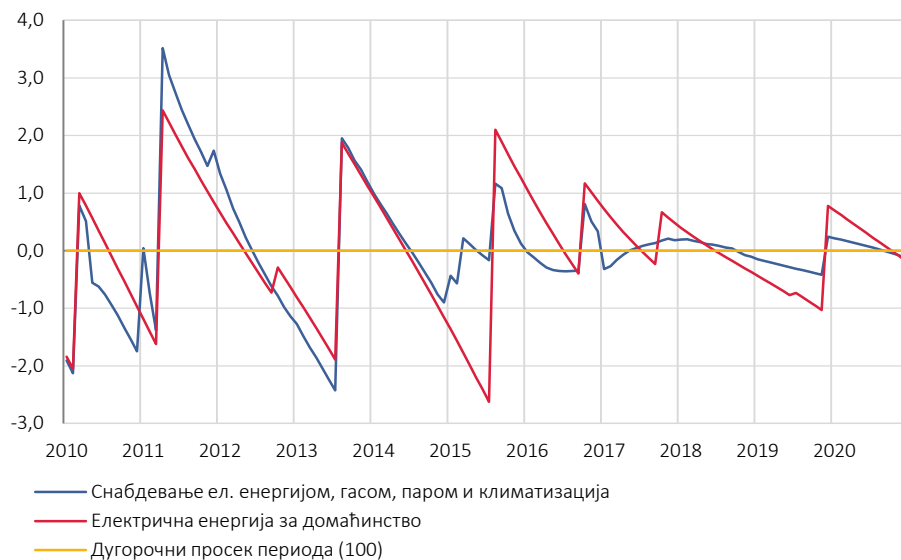
¹³ Цена дувана је последица усаглашене акцизне политике, према којој се, сагласно акцизном календару 2018–2020, сваког јануара и јуна специфична акциза на цигарете повећавала за 1,5 динара, уз зарачунату и пропорционалну акцизу (од 33%) на цигарете и придодат ПДВ (од 20%).

Табела 7.2. Пореска структура доприноса међугодишње стопе раста дувана (наставак)

	2018				2019				2020				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Радио фискалних према осталим захватањима	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,1	2,3	2,1	2,1	2,1	2,0	2,2	
Учешће у годишњој стопи раста цена дувана	Фискална захватања, %	71,5	71,2	71,4	71,4	70,9	68,2	69,6	68,2	68,2	68,2	67,2	68,8
	Остала захватања, %	28,5	28,8	28,6	28,6	29,1	31,8	30,4	31,8	31,8	31,8	32,8	31,2

7.3. Становање, вода, електрична енергија, гас и друга горива (допринос међугодишњој стопи раста 0,3 п. п.)

Графикон 7.5. Кретање цена електричне енергије за домаћинства и произвођачких цена сектора производње ел. енергије, гаса, паре и климатизација, детрендовани и стандардизовни подаци, одступања од просека периода (%)

Просечни годишњи раст цена групе Становање, вода, електрична енергија, гас и друга горива у 2020. износио је 2,3%. Основни фактор раста ове групе услуга био је раст цене електричне енергије (из децембра 2019), који је од почетка године чинио 61,9% укупне стопе раста у структури целе ове групе, док је у укупној годишњој стопи раста потрошачких цена учествовао са око 12%.

8. Тржиште рада

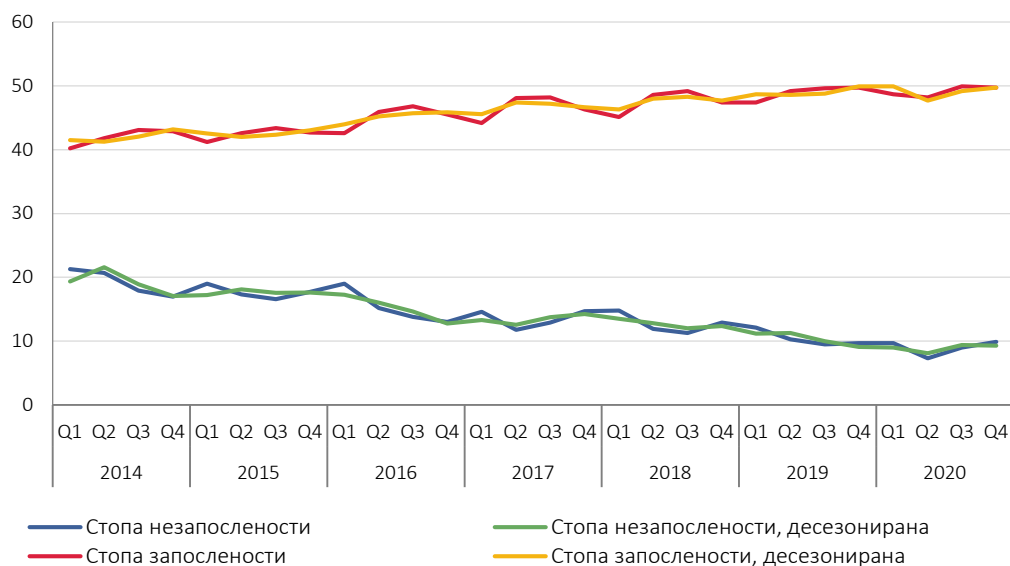
У Србији је у четвртм кварталу 2020. године било запослено 2,9 милиона лица, незапослено 321 хиљада лица, а неактивно 2,6 милиона лица старијих од 15 година¹⁴.

Стопа незапослености износи 9,9% и, у поређењу са трећим кварталом 2020. године, повећана је за 0,9 п. п., при чему је број незапослених лица повећан за 29 хиљада. Истовремено је смањен број неактивних лица за 20,9 хиљада.

Стопа незапослености, у поређењу са трећим кварталом 2020. године, бележи раст у свим регионима: у Региону Војводине са 7,2% на 8,7%, у Београдском региону са 7,8% на 8,9%, у Региону Шумадије и Западне Србије са 9,7% на 10,3% и у Региону Јужне и Источне Србије са 12% на 12,2%.

Утицај пандемије коронавируса видљив је преко кретања стопа запослености, незапослености, активности и неактивности. У поређењу са трећим кварталом, стопе запослености и неактивности смањене су за 0,2 п. п. и 0,3 п. п. респективно и достигле су ниво од 49,7%, односно 44,9%, насупротив стопама незапослености и активности, које су порасле за 0,9 п. п. и 0,3 п. п. респективно и достигле ниво од 9,9%, односно 55,1%.

Графикон 8.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година (%)

Стопа незапослености у четвртм кварталу 2020. износила је 9,9%, а након елиминисања сезонске компоненте 9,3%.

У истом периоду, стопа запослености пре и након елиминисања сезонске компоненте износила је 49,7%.

Табела 8.1. Стопе активности, запослености и незапослености – недесезониране и десезониране вредности

	2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Стопа активности (%)	53,9	54,8	54,8	55,0	54,0	52,0	54,8	55,1
Десезониране вредности	54,6	54,6	54,3	54,9	54,7	52,0	54,4	54,9
Стопа запослености (%)	47,4	49,2	49,6	49,7	48,7	48,2	49,9	49,7
Десезониране вредности	48,7	48,6	48,8	49,9	49,9	47,7	49,2	49,7
Стопа незапослености (%)	12,1	10,3	9,5	9,7	9,7	7,3	9,0	9,9
Десезониране вредности	11,2	11,3	10,0	9,1	9,0	8,1	9,4	9,3

¹⁴ Према Анкети о радној снази.

8. Тржиште рада

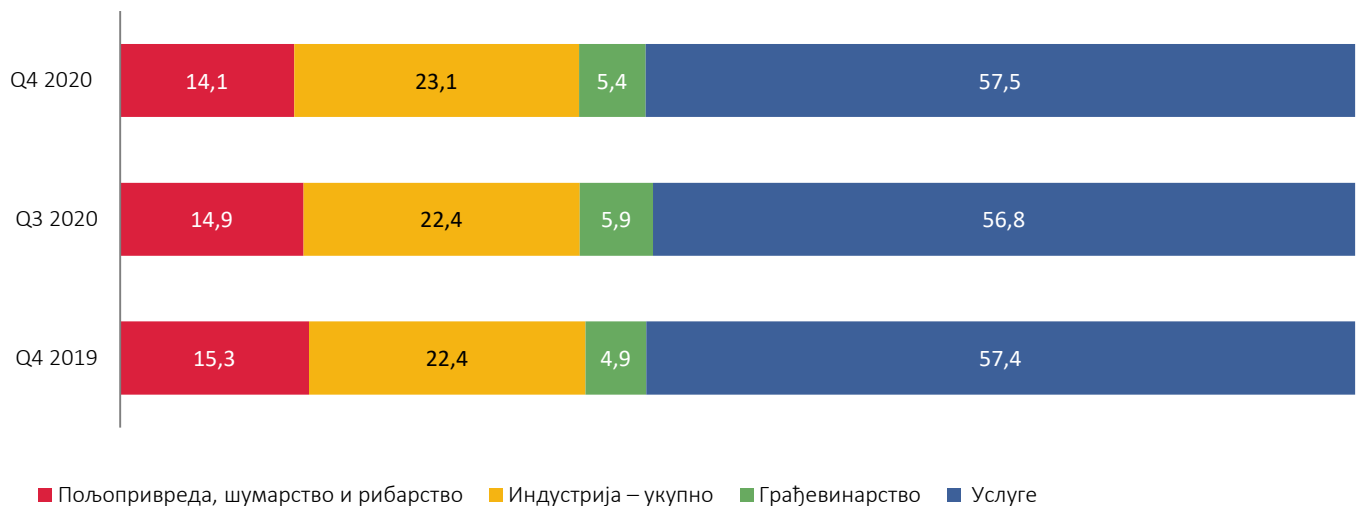
Табела 8.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година

	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године	
	Q4 2020 (у хиљ.)	Q3 2020 (у хиљ.)	промена (%)	Q4 2019 (у хиљ.)	промена (%)
Незапослени	321,0	292,0	9,9	314,1	2,2
Запослени	2920,9	2936,6	-0,5	2 938,2	-0,6
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	9,9	9,0	0,9	9,7	0,2
Стопа запослености	49,7	49,9	-0,2	49,7	0,0

Посматрано по секторима, највећи број запослених у четвртном кварталу 2020. забележен је у услужном сектору (57,5%), затим у индустрији (23,1%) и пољопривреди (14,1%), а најмањи у грађевинарству (5,4%). У поређењу са претходним кварталом, пад учешћа запослених остварен је у секторима пољопривреда, шумарство и рибарство (са 14,9% на 14,1%) и грађевинарство (са 5,9% на 5,4%). С друге стране, раст учешћа запослених забележили су сектори услуге (са 56,8% на 57,5%) и индустрија (са 22,4% на 23,1%).

У међугодишњој периодици (IV квартал 2019 – IV квартал 2020), пад удела запослених бележи једино сектор пољопривреде, шумарства и рибарства (са 15,3% на 14,1%), насупротив осталим секторима, који остварују раст, при чему сектор индустрије предњачи (са 22,4% на 23,1%).

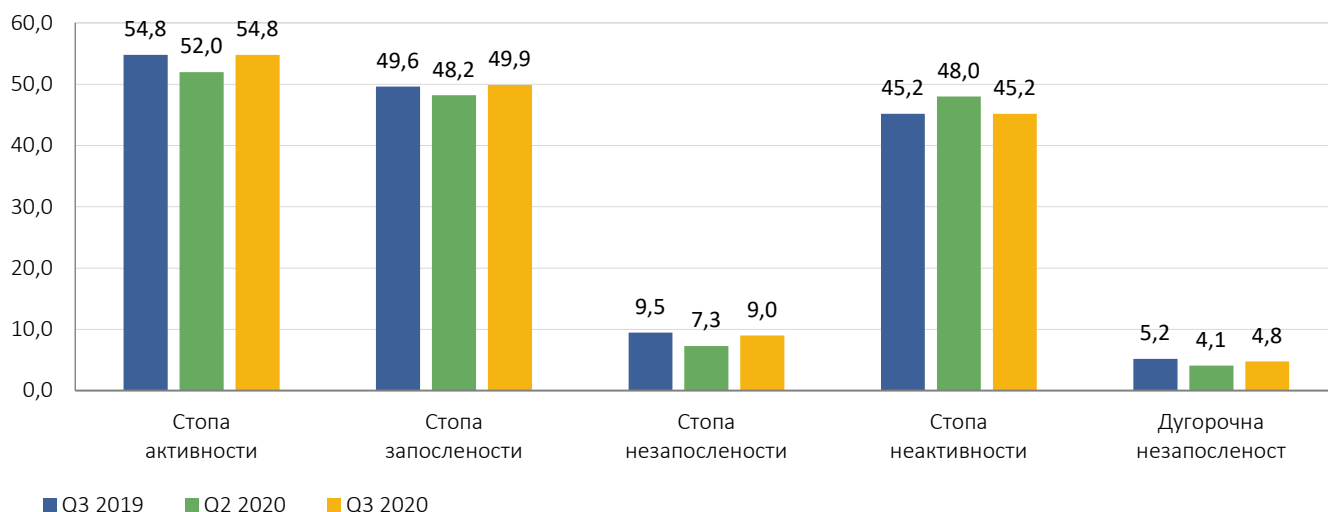
Графикон 8.2. Удео запослених по секторима (%)

Иако колебљиви и под утицајем сезонских кретања, индикатори тржишта рада одражавају у овом кварталу тенденцију раста незапослености и активности, уз истовремени пад запослености и неактивности. Пандемија коронавируса знатно је допринела оваквим, атипичним кретањима поменутих индикатора.

8. Тржиште рада

Графикон 8.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

8.1. Утицај пандемије коронавируса на тржиште рада

У поређењу са трећим кварталом 2020. године, у четвртом кварталу је на тржишту рада забележен пад броја неактивних лица (-0,8%), као и броја запослених (-0,5%), уз истовремени пораст броја незапослених (9,9%) и активних лица (0,4%). До пораста броја незапослених у четвртом кварталу, у односу на трећи квартал 2020. године, дошло је услед „враћања“ лица из контингента неактивних у контингент незапослених (тренд започет у трећем кварталу 2020) и мањим делом, услед смањења запослености. Наиме, од увођења ванредног стања, крајем првог и почетком другог квартала 2020. године, појединци који нису могли да траже посао или нису били у могућности да почну да раде због мера спречавања ширења коронавируса су, према дефиницијама Међународне организације рада – МОП, сматрани неактивним, а не незапосленим.

Према дефиницији Међународне организације рада, незапосленима се сматрају лица која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Такође, стопа запослености бележи пад у односу на претходни квартал за 0,2 п. п., као и стопа неактивности за 0,3 п. п. (графикон 8.3), уз истовремени пораст стопа активности и незапослености за 0,3 п. п. и 0,9 п. п. респективно.

У складу са препорукама Евростата, неколико индикатора се користи ради добијања прецизније слике о утицају пандемије коронавируса на тржиште рада. У ове индикаторе спадају:

- 1) Застој на тржишту рада (labour market slack), који представља учешће: 1) незапослених; 2) запослених који раде краће од пуног радног времена, а желели би да раде више; 3) оних који траже посао, али не могу да раде и 4) оних који могу да раде, али не траже посао, у проширеној радној снази, при чему се под проширеном радном снагом подразумевају сви запослени, незапослени и потенцијална радна снага (они који могу да раде, али не траже посао и они који траже посао, али не могу одмах да почну да раде).

Индикатор показује диспропорцију између понуде и потражње на тржишту рада и у околностима нормалног економског развоја је стабилан. Обично расте када тржиште рада трпи социо-економске шокове. Застој на тржишту рада у четвртом кварталу 2020. године износи 19,0% и мањи је за 0,6 п. п. у односу на исти период 2019. године, док је у односу на трећи квартал 2020. већи за 0,3 п. п., што сугерише да је тзв. незадовољена потреба за запослењем мања него пре годину дана, односно пре кризе изазване пандемијом.

- 2) Одсуство са посла мери се учешћем запослених који су одсутни са посла у укупном броју запослених. У четвртом кварталу 2020. године с посла је одсуствовало 4,6% запослених, што је за 1,6 п. п. мање у односу на трећи квартал 2020. године а за 0,1 п. п. више у односу на исти период 2019. године.
- 3) Рад од куће, мерен учешћем броја запослених који су радили од куће у укупном броју запослених, у четвртом кварталу 2020. године износио је 9,2%, што је за 0,1 п. п. мање у односу на трећи квартал 2020. а за 0,5 п. п. више у односу на исти период 2019. године.

8.2. Поређење са истим кварталом претходне године

У поређењу са истим кварталом претходне године, број незапослених лица повећан је за 2,2% (са 314,1 хиљаду на 321 хиљаду). Истовремено, број запослених лица је смањен за 0,6% (са 2 938,2 у четвртом кварталу 2019. на 2 920,9 у четвртом кварталу 2020. године).

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у четвртом кварталу 2020. износила је 32,4%, што је за 3,3 п. п. више него у четвртом кварталу 2019, када је износила 29,1%. Највиша стопа незапослености младих забележена је у Региону Јужне и Источне Србије (39,1%), а најнижа у Београдском региону (28,3%).

Стопа дугорочне незапослености (учешће лица незапослених дуже од годину дана у активном становништву старости 15 и више година) износила је 5,3%, што је за 0,5 п. п. мање него у четвртом кварталу 2019. (када је била 5,8%).

Посматрано према полу, у четвртом кварталу 2020. регистроване су стопе незапослености од 10,3% код жена и 9,6% код мушкараца. У поређењу са истим кварталом 2019, стопа незапослености жена остала је на истом нивоу, док је код мушкараца виша за 0,4 п. п. Посматрано по регионима, стопа незапослености мушкараца бележи раст у Београдском региону са 5,9% на 8,9% и у Региону Војводине са 8,5% на 8,9%, насупрот Региону Шумадије и Западне Србије и Региону Јужне и Источне Србије, који су забележили пад – и то са 10,1% на 9,1% и са 12,2% на 11,8% респективно.

Када је посреди женска популација, стопа незапослености бележи пад у Београдском региону са 9,5% на 8,9% и у Региону Јужне и Источне Србије са 13,6% на 12,8%, раст стопе је остварен у Региону Војводине са 7,1% на 8,4%, док је на подручју Региона Шумадије и Западне Србије, са вредношћу од 11,7%, непромењена у поређењу са истим кварталом претходне године.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на исти квартал 2019. године, смањен је број у категорији самозапослених лица за 4,4% и помажућих чланова домаћинства за 5,2%, док је број порастао за 0,9%.

Табела 8.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q4 2019 – Q4 2020.

	Q4 2019 (у хиљ.)	Q4 2020 (у хиљ.)	Промена (%)
Запослена лица – укупно	2 938,2	2 920,9	-0,6
Самозапослени	684,7	654,8	-4,4
Запослени радници	2 119,5	2 139,1	0,9
Помажући чланови домаћинства	134	127	-5,2

8. Тржиште рада

8.3. Поређење са претходним кварталом

У поређењу са трећим кварталом 2020, број незапослених лица повећан је за 29 хиљада, док је број запослених мањи за 15,7 хиљада лица.

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у четвртм кварталу 2020. износила је 32,4%, што је за 6 п. п. више него у трећем кварталу 2020. Стопа дугорочне незапослености износила је 5,3%, што је за 0,5 п. п. више у односу на трећи квартал 2020. (4,8%).

Посматрано према полу, стопа незапослености у четвртм кварталу 2020. бележи готово подједнак раст код оба пола (0,8 п. п. мушкарци и 0,9п.п жене) у односу на трећи квартал 2020. Стопе незапослености мушке популације су повећане у готово свим регионима, и то у Београдском са 8,1% на 8,9%, у Региону Војводине са 7,4% на 8,9%, Региону Шумадије и Западне Србије са 8% на 9,1%, док незнатан пад бележи једино Регион Јужне и Источне Србије, са 12,2% на 11,8%.

Стопе незапослености женске популације показују слична кретања, при чему бележе раст Београдски регион (са 7,4% на 8,9%), Регион Војводине (са 6,9% на 8,4%) и Регион Јужне и Источне Србије (са 11,6% на 12,8%), док пад бележи Регион Шумадије и Западне Србије (са 11,9% на 11,7%).

Посматрано према професионалном статусу, у односу на претходни квартал, број запослених лица је повећан једино у категорији запослених радника (за 0,4%), док остале категорије бележе пад, и то, пре свега, код помажућих чланова домаћинства (-10,1%), а затим и samozапослених лица (- 1,4%).

Табела 8.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q3 2020 – Q4 2020.

	Q3 2020 (у хиљ.)	Q4 2020 (у хиљ.)	Промена (%)
Запослена лица – укупно	2 936,6	2 920,9	-0,5
Самозапослени	664,1	654,8	-1,4
Запослени радници	2 131,3	2 139,1	0,4
Помажући чланови домаћинства	141,2	127	-10,1

Речник термина

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица старости 15 и више година.

Запослени су лица старости 15 и више година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натура), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била одсутна са посла.

Незапослени су она лица која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Неактивно становништво чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво. У неактивна лица спадају студенти, пензионери, лица која обављају кућне послове, као и остала лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нису активно тражила посао или нису била у могућности да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.

Стопа запослености представља проценат запослених у укупном становништву старом 15 и више година.

Стопа незапослености представља проценат незапослених у укупном броју активних становника старих 15 и више година.

Стопа дугорочне незапослености представља удео лица незапослених дуже од годину дана у радној снази (запослени и незапослени) старости 15 и више година.

Стопа неактивности представља проценат неактивног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за **четврти квартал 2020.** године износила је 62 374 динара. У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 9,3%, а реално за 7,6%.

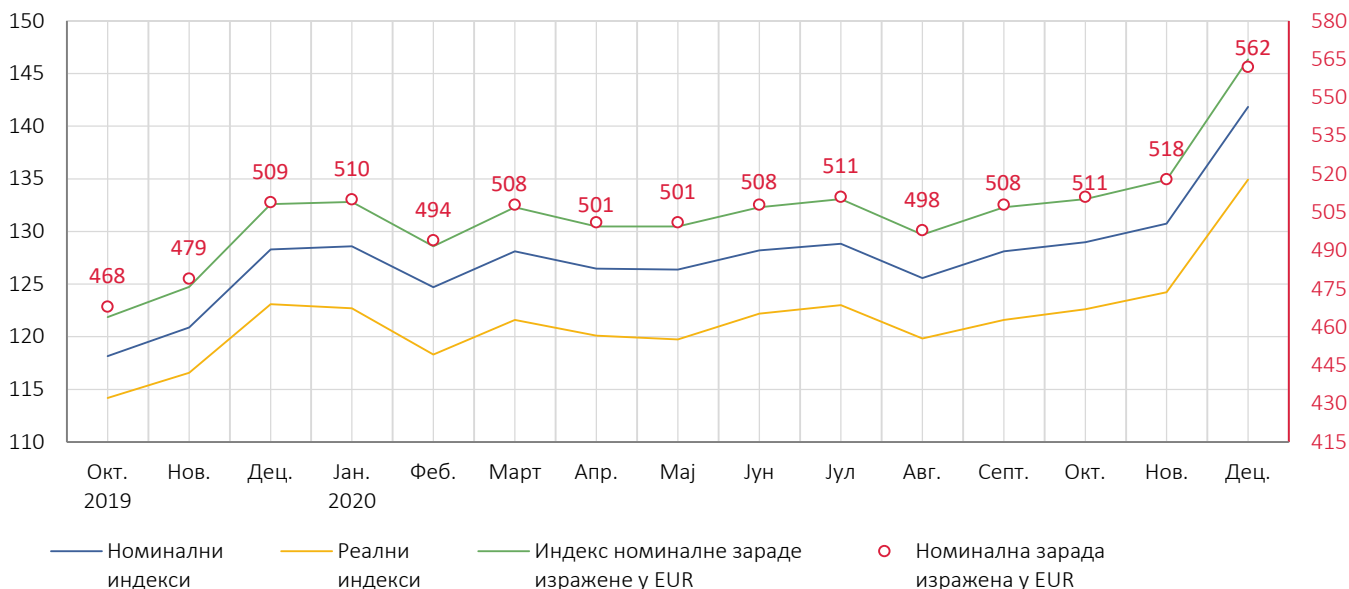
У односу на претходни квартал, тј. трећи квартал 2020, номинално је виша за 5,0%, а реално за 5,2%.

Обрачуната просечна зарада без пореза и доприноса у **2020.** износила је 60 073 динара и, у односу на претходну годину, номинално је виша за 9,4%, а реално за 7,7%.

Табела 9.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси
(поређење са истим периодом претходне године)

	2017				2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Реални индекси	101,1	100,8	100,9	100,1	103,8	104,6	104,2	105,3	106,9	107,6	109,5	100,4	108,3	107,4	107,4	107,6
Номинални индекси	104,2	104,6	103,9	103,0	105,5	106,4	106,7	107,5	109,5	110,0	110,9	112,0	110,3	108,5	109,4	109,3

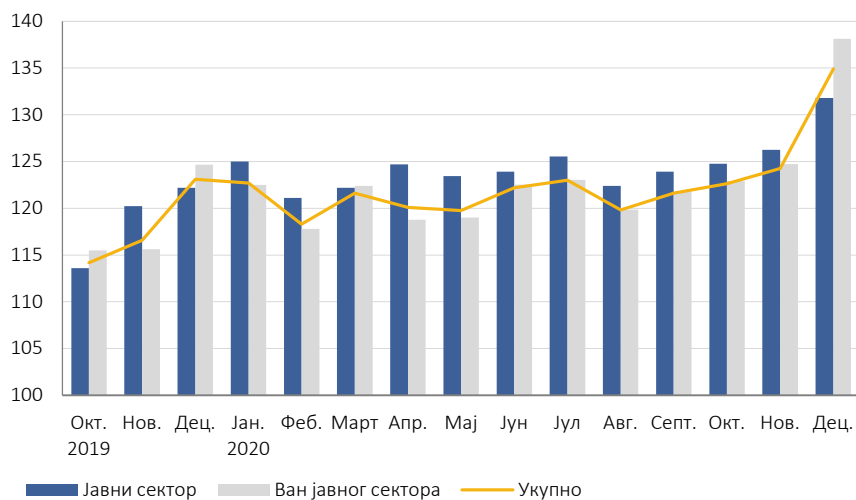
Графикон 9.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса
(просек 2017 = 100)

Номиналне зараде су се, у периоду од годину дана уназад, кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге. Након што је просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, у децембру 2017. први пут премашила 400 евра, током целе 2019. године била је на нивоу изнад 450 евра. У децембру 2020. достигла је 562 евра, што је уједно највиша вредност забележена у посматраном периоду.

9. Зараде

Графикон 9.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору, ван јавног сектора и укупно
(реални индекси, просек 2017 = 100)

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната за четврти квартал 2020. износила је 69 552 динара у јавном сектору, а 59 300 динара ван јавног сектора.

Однос кретања зарада у јавном сектору и ван њега дуго је био променљив, будући да је у неколико наврата суцесиван раст зарада у јавном сектору довео и до њиховог пораста и ван јавног сектора, што је резултирало растом укупних зарада. Политика управљања зарадама у јавном сектору се на тај начин показала као покретач импулса унутрашње тражње и регулатор флукуација на тржишту рада. Од почетка 2020. године зараде у јавном сектору су на вишем нивоу него зараде ван њега.

Графикон 9.3. Просечне зараде без пореза и доприноса у јавном сектору, по запосленом
(јануар–децембар 2020)

Јавни сектор – укупно	67 899 РСД
Јавна државна предузећа	80 119 РСД
Јавна локална предузећа	59 596 РСД
Администрација – сви нивои	70 721 РСД
Ниво државе	73 534 РСД
Ниво аутономне покрајине	76 563 РСД
Ниво локалне самоуправе	56 632 РСД
Здравствени и социјални рад	66 207 РСД
Образовање и култура	62 965 РСД

Поређењем зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010) запажа се да је највећи реалан раст у 2020. години, у односу на 2019. годину, остварен у секторима Информисање и комуникације (20,9%), Здравствена и социјална заштита (15,9%), Снабдевање водом и управљање отпадним водама (13,4%) и Административне и помоћне услужне делатности (10,1%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у 2020. години обрачуната је у следећим областима: Рачунарско програмирање и консултантске делатности (158 493 динара), Ваздушни саобраћај (154 413), Производња дуванских производа (127 222), Научно истраживање и развој (119 826) и Експлоатација сирове нафте и природног гаса (119 554).

У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 34 714 динара (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 112 462 динара (Финансијске услуге, осим осигурања и пензијских фондова).

Посматрано по регионима, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у 2020. години обрачуната је у Београдском региону (74 311 динара). У Региону Војводине зарада је износила 57 186 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 52 875 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 51 068 динара.

Графикон 9.4. Кретање реалних зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010)

(јануар–децембар 2020. у односу на исти период 2019)

10. Туризам

Од средине 2014. па до 2019. године туристичка активност у Србији бележила је стабилан пораст. Међутим, ово позитивно кретање није настављено у 2020. години, када, због пандемије изазване коронавирусом, долази до пада туристичке делатности.

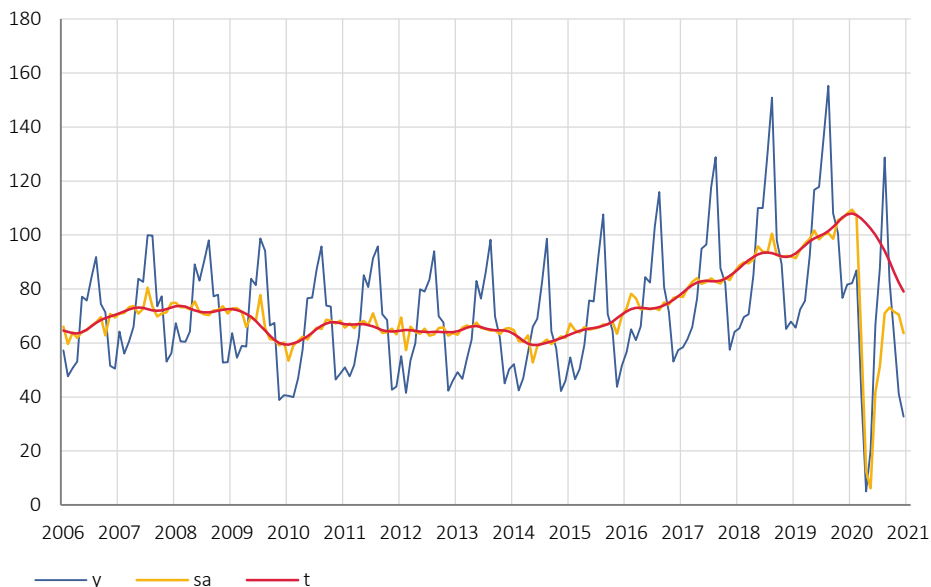
10.1. Ноћења туриста

Мерено бројем ноћења, туризам у Србији је најпре прошао кроз фазу раста промета у периоду 2005–2008. године. Са 2009. годином долази фаза контракције, која траје и наредне године, а од 2011. до 2013. уследио је период стагнације, у коме се просечан број ноћења туриста задржао на око 6,6 милиона годишње. У 2014. години, због временских непогода у мају, са падом броја ноћења за 7,3% у односу на 2013, туристички промет је поново доживео снажну контракцију. Међутим, упркос неповољним временским условима на самом почетку туристичке сезоне, 2014. је година која је обележила почетак експанзивног раста туристичке активности у Србији, који је трајао до марта 2020. године. Тада, као последица пандемије изазване коронавирусом, долази до забране летова, отказивања резервација смештаја и општег пада делатности туристичког сектора.

Временска серија ноћења туриста садржи веома изражене сезонске флукуације, са скоковима у летњој сезони и у периоду зимских празника.

Графикон 10.1. Компоненте временске серије укупних ноћења туриста, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

У 2020. години регистровано је 6,2 милиона ноћења, што је за 38,4% мање него у истом периоду претходне године.

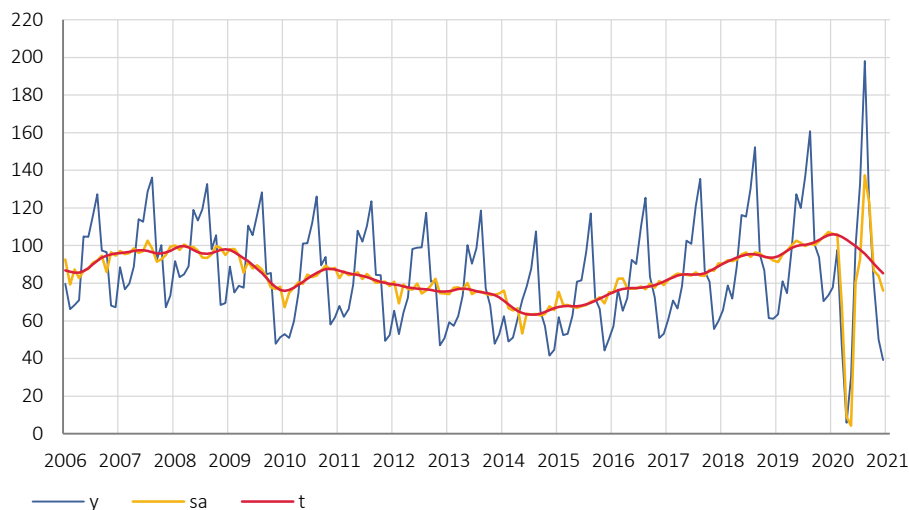
Након раста у јануару и фебруару, од марта туристичка активност бележи лоше резултате.

Најзначајнији међугодишњи пад (94,6%) регистрован је у априлу, док је у каснијим месецима остварен нешто већи број ноћења, али и даље знатно мањи него у истом периоду прошле године.

Посматрано по месецима, у току четвртог квартала регистрован је међугодишњи пад од 37,5% (октобар), 46,4% (новембар) и 59,9% (децембар).

Графикон 10.2. Компоненте временске серије ноћења домаћих туриста, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

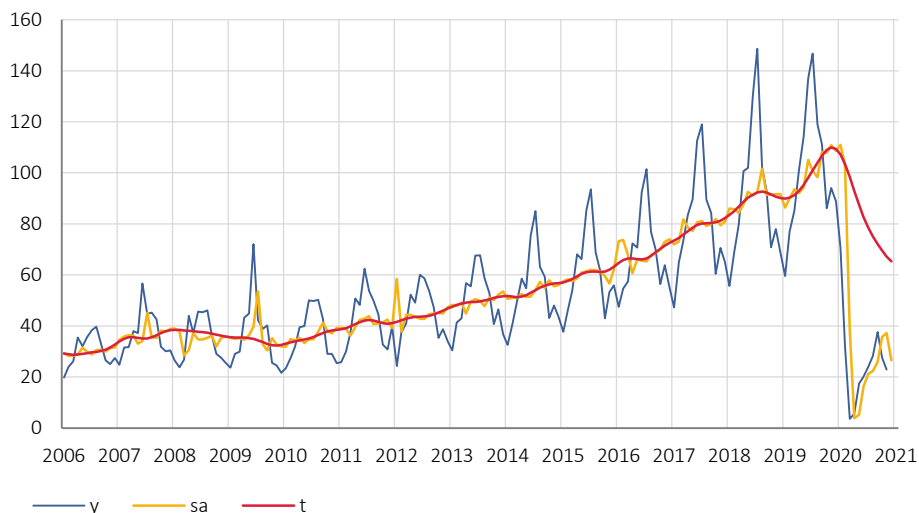
У 2020. години домаћи туристи су остварили 4,9 милиона ноћења, што је за 18,6% мање ноћења него у истом периоду претходне године.

Ова група туриста представља већину посетилаца у Србији, тј. 79,6% укупног броја ноћења. Очекује се да, услед отежаног међународног саобраћаја, и у наредном периоду највећи део туристичке активности буде остварен од стране домаћих туриста.

У четвртм кварталу 2020. године број ноћења домаћих туриста био је за 28,9% мањи у односу на исти квартал претходне године.

Графикон 10.3. Компоненте временске серије ноћења страних туриста, индекси

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2019 = 100)

Тренд раста ноћења страних туриста, започет почетком 2000. године, услед пандемије изазване коронавирусом, није се наставио у 2020. години, када је остварено око 1,3 милиона ноћења, што је за 68,5% мање у односу на исти период претходне године.

Изузетно лош резултат забележен је у другом кварталу 2020. године, када је број ноћења страних туриста у односу на исти период 2019. године био мањи за 91,1%.

У трећем и четвртм кварталу број ноћења страних туриста је био нешто већи, али и даље знатно мањи (за 82,1% односно 69,8%) него у истом периоду претходне године.

Табела 10.1. Ноћења туриста, квартални индекси (%)

(поређење са истим периодом претходне године)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Укупно	110,7	113,9	113,4	109,1	103,9	107,2	105,6	116,6	98,3	28,1	74,9	52,8
Домаћи туристи	109,2	113,6	110,2	106,7	101,3	107,6	105,4	113,6	101,5	39,3	113,0	71,1
Страни туристи	113,5	114,5	118,6	112,3	108,3	106,4	105,8	120,6	93,2	8,9	17,9	30,2

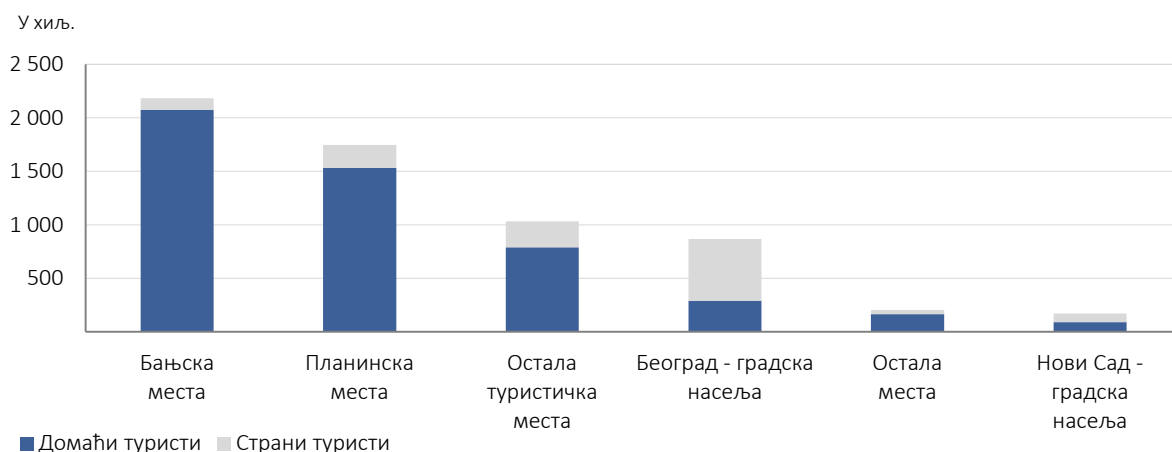
10. Туризам

10.2. Најважнија туристичка места

Изражено бројем ноћења туриста, најфреквентније посећивана туристичка места у 2020. години била су бањска места, са око 2,2 милиона остварених ноћења, што представља 35,2% од укупног броја туристичких ноћења у Републици Србији. Од тога је 1,3 милиона ноћења остварено у Врњачкој Бањи и Сокобањи. Посетиоци бања су већином били домаћи туристи (95%).

Према фреквенцији посећености туристичких места, следе планинска места и остала туристичка места, са око 1 747 односно 1 032 хиљаде ноћења. У планинским местима већину посетилаца чине домаћи туристи (87,6% од укупног броја ноћења). Најпосећеније планине су биле Златибор (око 575 хиљада ноћења) и Копаоник (око 432 хиљаде ноћења).

Графикон 10.4. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, 2020.

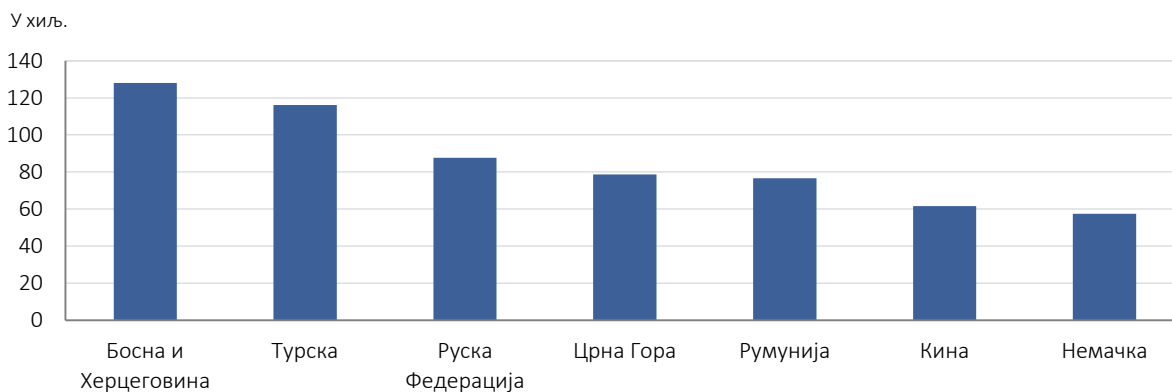

10.3. Земља порекла страних туриста

У 2020. години Србију су посетили страни туристи из око педесет различитих земаља.

Највише ноћења су остварили посетиоци из Босне и Херцеговине, Турске, Руске Федерације, Црне Горе, Румуније, Кине и Немачке. Посетиоци из ових земаља остварили су 47,9% укупног броја ноћења страних туриста у 2020. години.

Графикон 10.5. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, 2020.

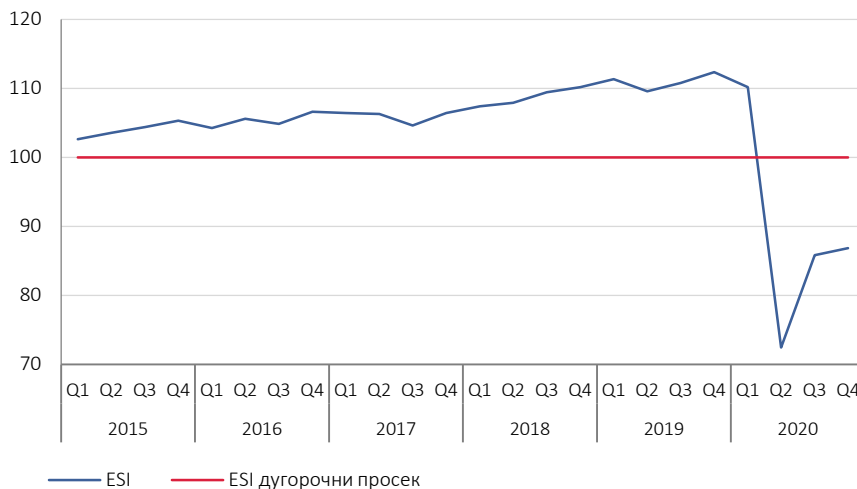
11. Индекс економске климе

11.1. Индекс економске климе (*Economic Sentiment Indicator – ESI*)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*)¹⁵ представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије. Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би се најбоље одразио њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност *ESI* изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање.¹⁶

Графикон 11.1. Индекс економске климе (%)
(десезонирани подаци)

Након наглог пада у другом кварталу 2020. године, уследио је незнатни опоравак економске климе у Србији, тако да индекс економске климе у четвртм кварталу 2020. године, са вредношћу од 86,9, иако и даље испод дугорочног просека, бележи раст од 1,1 п. п. у поређењу са претходним кварталом.

Вредност индекса одражава пораст оптимистичних очекивања, пре свега у сектору услуга, где је забележен раст од 3 п. п., и сектору прерађивачке индустрије (1,3 п. п.), док је у сектору грађевинарства вредност индекса непромењена у односу на претходни квартал. Погоршана су очекивања у секторима трговине на мало (-4,9 п. п.) и потрошње (-0,4 п. п.)

Табела 11.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)¹⁷

Индикатори поверења	Минимум		Просек	Максимум		2019				2020			
	квартал	вредност		квартал	вредност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Прерађивачка индустрија	Q2 2020	-7,5	4,3	Q1 2015	7,6	5,9	6,3	5,1	6,6	5,7	-7,5	-2,3	-1,0
Услуге	Q2 2020	-34,8	6,7	Q2 2016	16,5	15,2	12,8	14,9	13,0	13,4	-34,8	-17,1	-14,1
Трговина на мало	Q2 2020	-9,6	8,4	Q4 2019	16,8	13,0	11,0	14,3	16,8	15,5	-9,6	-1,3	-6,2
Грађевинарство	Q3 2013	-41,1	-12,5	Q4 2019	6,8	5,8	4,3	6,7	6,8	6,4	-7,3	-6,2	-6,2
Потрошачи	Q4 2014	-19,7	-5,6	Q1 2020	9,9	4,8	4,4	8,4	8,8	9,9	8,1	5,1	4,7
Индекс економске климе	Q2 2020	72,4	100,0	Q4 2019	112,4	111,3	109,6	110,8	112,4	110,2	72,4	85,8	86,9

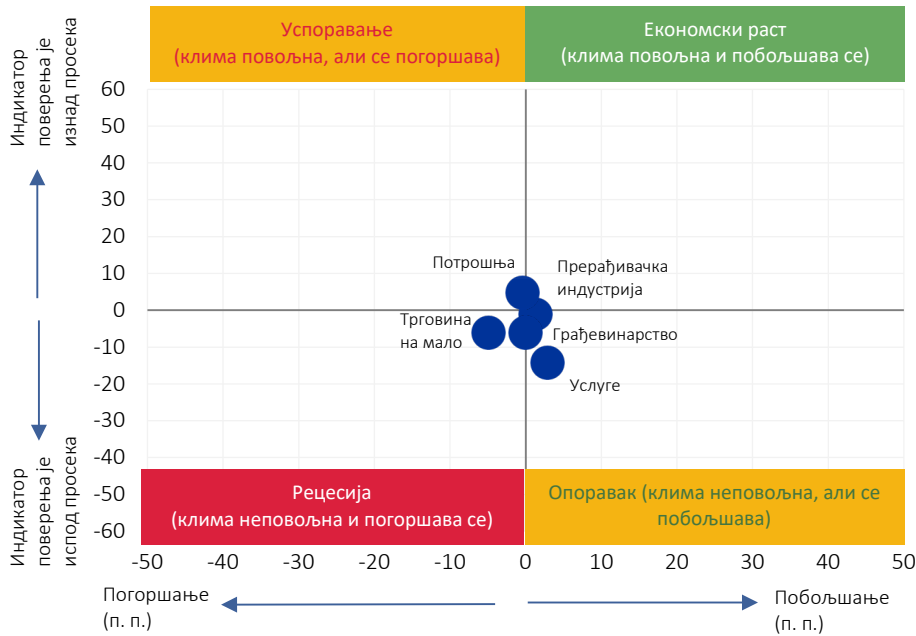
¹⁵ Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику.

¹⁶ *ESI* се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Више о методологији: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/bcs_user_guide_2020_02_en.pdf

¹⁷ Квартални подаци представљају тромесечни просек.

11. Индекс економске климе

Графикон 11.2. Семафор економске климе

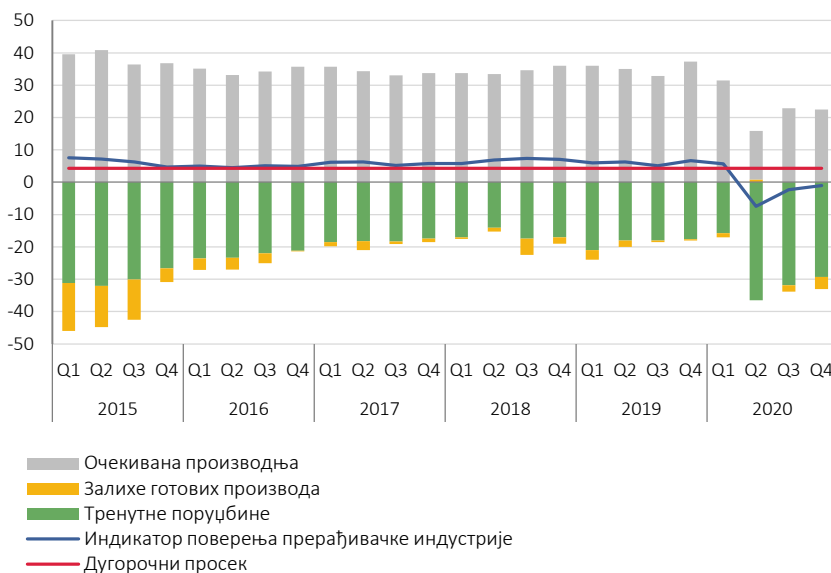

Семафор економске климе, креиран на бази десезонираних индикатора поверења, показује да већина сектора остварује изванредан економски опоравак, са још неповољном климом, али са израженом тенденцијом побољшања. Тенденцију погоршања економске климе и улазак у фазу рецесије бележи једино сектор трговине на мало.

11.2. Индикатор поверења прерађивачке индустрије

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

Графикон 11.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%) (десезонирани подаци)

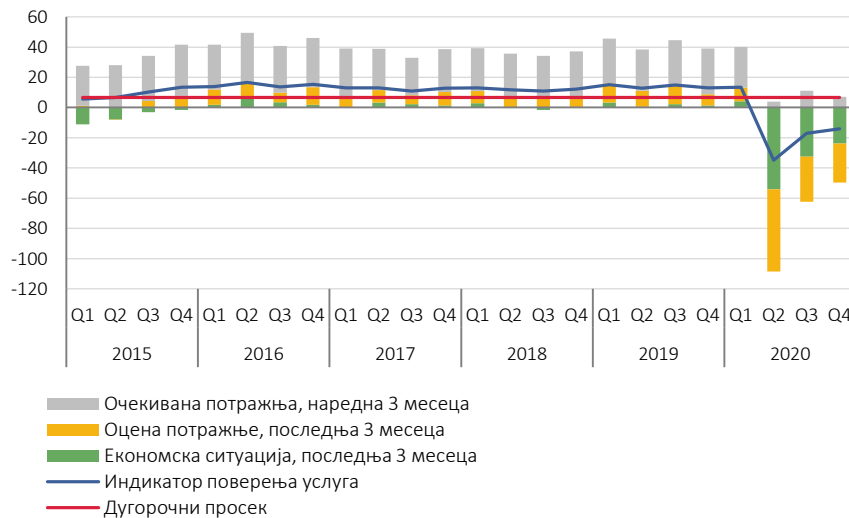
Индикатор поверења прерађивачке индустрије (енгл. *Industry Confidence Indicator – ICI*) у четвртм кварталу 2020. износио је -1% или 1,3 п. п. више у односу на претходни квартал, али је и даље испод дугорочног просека, за чак 5,3 п. п. Раст овог индикатора може се приписати порасту оцене тренутних поруџбина (+2,5 п. п.), упркос константно негативним вредностима ове компоненте. Насупрот томе, оцене залиха готових производа (-1,7 п. п.) и очекиване производње (-0,3 п. п.) бележе незнатан пад.

11. Индекс економске климе

11.3. Индикатор поверења у сектору услуга

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

Графикон 11.4. Индикатор поверења услуга (%)
(десезонирани подаци)

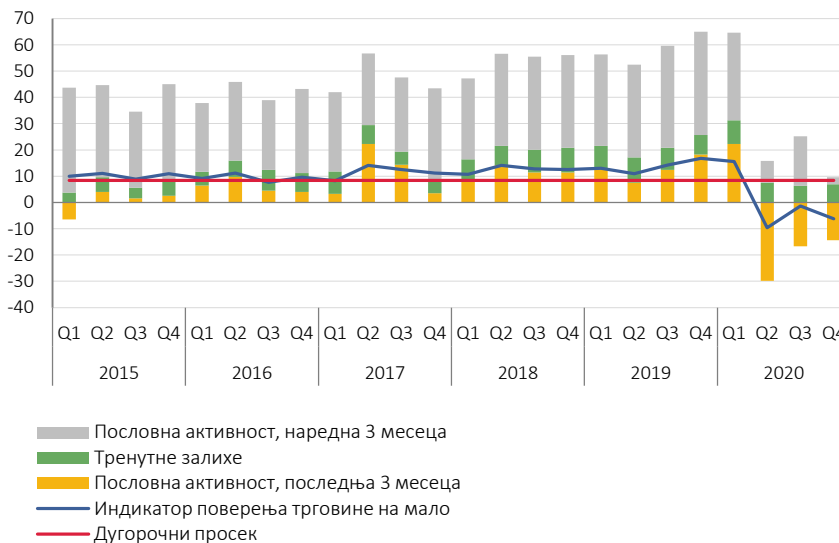

Индикатор поверења услуга (енгл. *Services Confidence Indicator – SCI*), са вредношћу од -14,1% у четвртм кварталу 2020, иако чак 20,8 п. п. испод дугорочног просека, бележи раст од 2,9 п. п. у односу на претходни квартал. Раст овог индикатора одражава пораст оцене економске ситуације (+8,6 п. п.), као и потражње у последња три месеца (+4,1 п. п.), наспрот паду очекивања потражње у наредном тромесечју (-3,9 п. п.).

11.4. Индикатор поверења трговине на мало

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

Графикон 11.5. Индикатор поверења трговине на мало (%)
(десезонирани подаци)

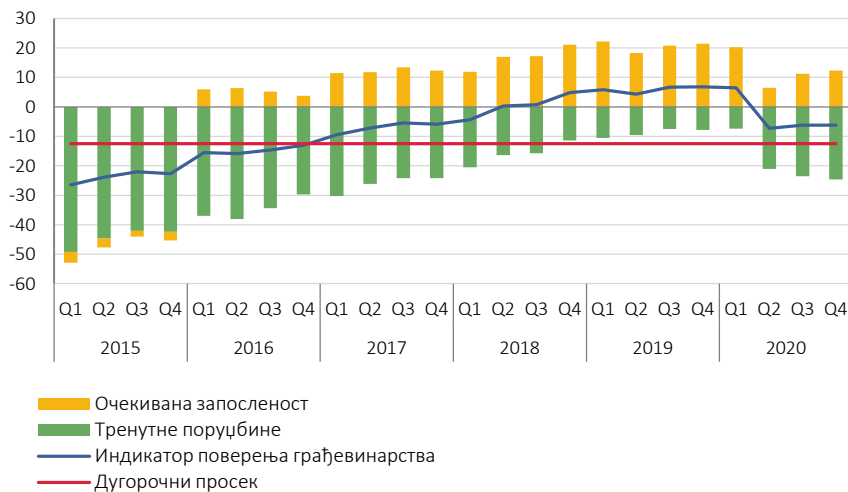
Индикатор поверења трговине на мало (енгл. *Trade Confidence Indicator – TCI*) у четвртм кварталу 2020, са вредношћу од -6,2 п. п., бележи пад од 4,9 п. п. у односу на претходни квартал, чиме се додатно удаљава од дугорочног просека (-14,6 п. п.). Вредност индикатора одражава знатан пад очекивања пословне активности у наредном тромесечју (-16,2 п. п.), док су последња три месеца оцене пословне активности (+2,3 п. п.) и тренутних залиха (+0,6 п. п.) оптимистичне.

11. Индекс економске климе

11.5. Индикатор поверења грађевинарства

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

Графикон 11.6. Индикатор поверења грађевинарства (%)
(десезонирани подаци)

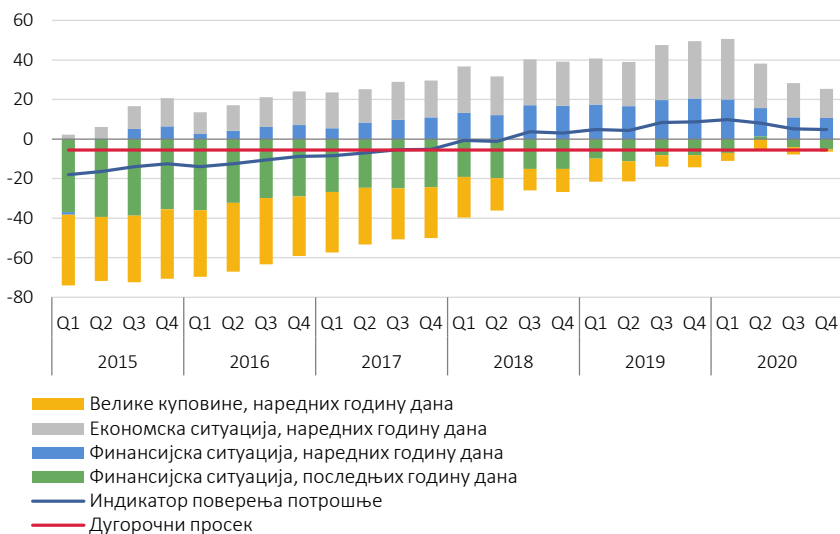

Индикатор поверења грађевинарства (енгл. *Construction Confidence Indicator – CCI*) у четвртм кварталу 2020. непромењен је у односу на претходни квартал и изнад је дугорочног просека за 6,3 п. п. Вредност овог индикатора одражава пораст очекивања у области запослености (1,1 п. п.), насупрот продубљивању негативних очекивања у погледу тренутних поруџбина (за 1,1 п. п.).

11.6. Индикатор поверења потрошача¹⁸

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 11.7. Индикатор поверења потрошача (%)
(десезонирани подаци)

Индикатор поверења потрошача (енгл. *Consumer Confidence Indicator – CCI*) издваја се позитивном вредношћу у четвртм кварталу 2020. (од 5,1), али и падом (од 0,4 п. п.) у односу на претходни квартал. Вредност индикатора одражава пад оптимизма потрошача у готово свим сегментима. Најизраженији је песимизам у погледу економске ситуације у наредних годину дана (-2,7 п. п.), а затим и финансијске ситуације последњих годину дана (-1,1 п. п.). Благих пораст очекивања потрошачи су исказали у погледу планираних већих куповина у наредној години (2,6 п. п.).

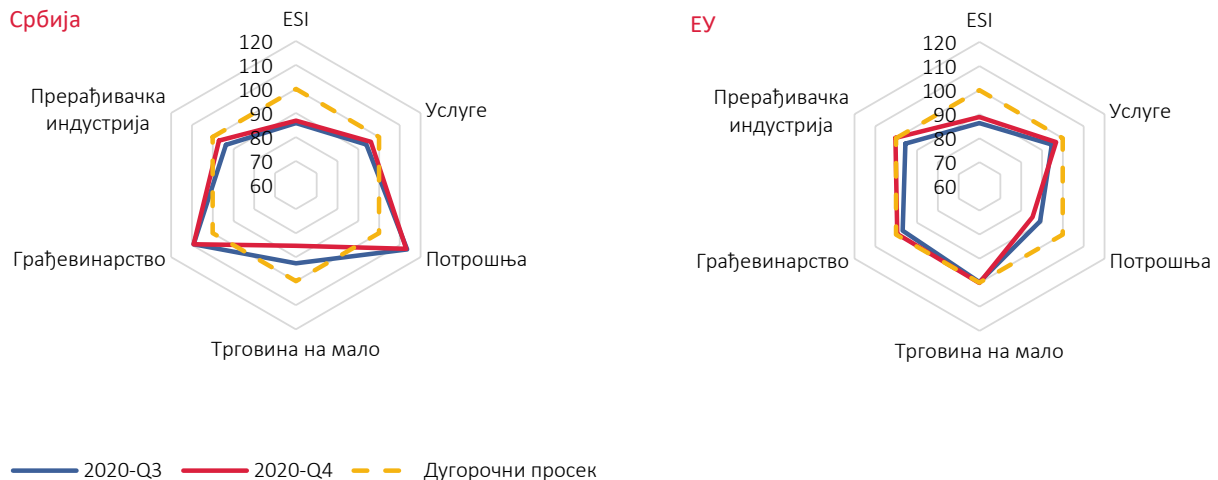
¹⁸ Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача је измењена од стране Европске комисије и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

11. Индекс економске климе

11.7. Индикатор економске климе у Европској унији

Економска очекивања у земљама чланицама ЕУ настављају раст у четвртом кварталу 2020. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи раст за 2,5 п. п. (са вредности 86,3 на 88,8). Највећи раст очекивања у ЕУ забележен је у секторима прерађивачке индустрије (4,7 п. п.), грађевинарства (2,7 п. п.) и услуга (2,0 п. п.).

Графикон 11.7. Показатељи економске климе

i Како тумачити радар?

Скала радар-графикана дефинисана је у интервалу од 60 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (IV квартал 2020) упоређени су са претходним кварталним исходима (III квартал 2020) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

12. Регионалне економске асиметричности

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија је статус градова и општина Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варирају – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (од укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Југоисточном региону чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравномерности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

• Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона.

Од укупног БДП-а у 2019. години, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (41,7%), затим у Региону Војводине (26,5%), Региону Шумадије и Западне Србије (18,1%) и Региону Јужне и Источне Србије (13,7%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (1 332 000 динара по становнику, односно 70,8% више у односу на републички просек, или скоро три пута више у односу на Регион Јужне и Источне Србије). Остали региони бележе исподпросечне вредности БДП-а по становнику, и то Регион Војводине -0,6%, Регион Шумадије и Западне Србије -34,2% и Регион Јужне и Источне Србије -36,2%.

• Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама без пореза и доприноса, креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, са најнижим зарадама. Просечна зарада без пореза и доприноса 2020. године у Београдском региону је износила 74 311 динара или 124% просека Републике Србије (60 073 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (57 186 динара или 95% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили око 87% националног нивоа (51 068 динара и 52 875 динара, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на претходну годину, а највеће апсолутно и релативно повећање остварено је у Региону Војводине (5 221 динар или 10%).

У 60 општина су просечне зараде без пореза и доприноса биле испод 80% просека Републике, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на општину Бојник (са најнижом просечном зарадом – 41 818 динара). Такође, на зачељу лествице налазе се општине Власотинце, са зарадом у просеку од 42 114 динара, Сврљиг (42 570) и Гаџин Хан (42 648).

• Тржиште рада¹⁹

Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 11,5% у 2020. години, за 28% превазилази просек Србије (који износи 9%), наспрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (7,5%, односно 17% испод националног просека). Такође, када је посредни стопа запослености, предњачи Београдски регион, са стопом од 51,3%

¹⁹ Регионална запосленост и незапосленост у 2020. резултат је обрачуна аутора на основу Анкете о радној снази

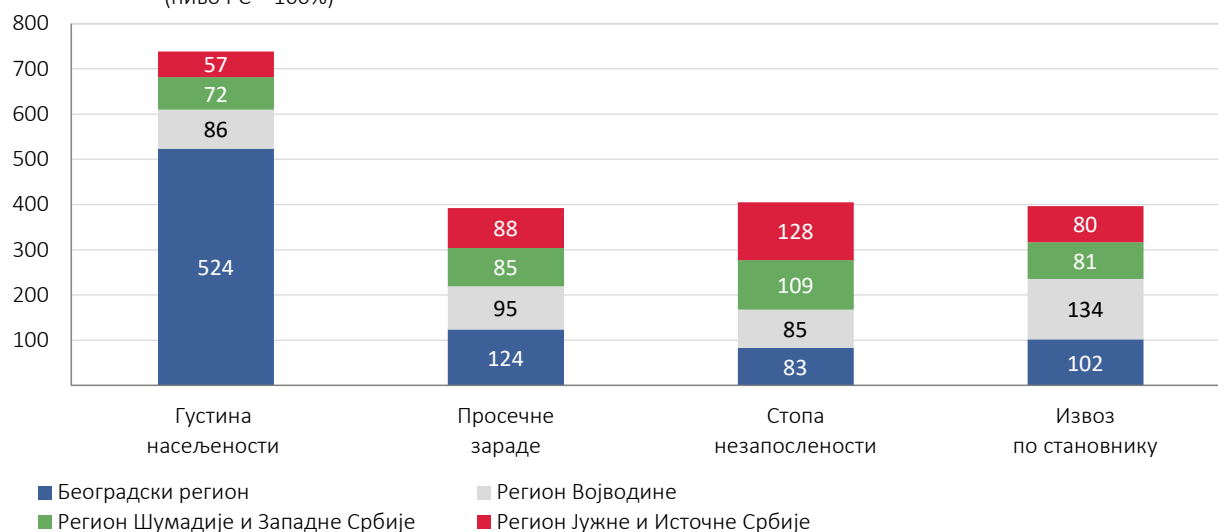
12. Регионалне економске асиметричности

или 4,5% изнад просека Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 45,8% или 6,8% испод републичког просека.

Регион Војводине и Београдски регион партиципирани су у 2020. години са по 26% у укупној запослености, док у укупној незапослености предњачи Регион Шумадије и Западне Србије, са 31,3%, у односу на Београдски регион, са 21% учешћа (према Анкети о радној снази). У Региону Шумадије и Западне Србије ради 28% запослених Србије, али је зато у овом региону забележена и скоро трећина укупно незапослених. Регион Јужне и Источне Србије у укупној запослености Србије учествује са 20%, а у укупној незапослености са 26%.

Графикон 12.1 Диспропорције на нивоу региона у Србији, 2020. (%)

(ниво РС = 100%)

• Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион у 2020. нема примат у укупном извозу Србије (учешће 24,8%), пре свега због доминантности услуга у економији Београдског региона (од којих се већина услуга пласира на домаћем, а не на међународном тржишту). Регион Војводине предњачи са учешћем у извозу од 35,7%, затим следе Регион Шумадије и Западне Србије (22,2%) и Регион Јужне и Источне Србије (17,2%). Извоз по становнику одсликава регионалне асиметричности – Регион Војводине, са извозом по становнику од 3 284 евра, за 34% је виши од републичког просека и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Јужне и Источне Србије (1 966 евра), који је за 20% нижи од републичког просека.

• Демографска структура

Према последњим расположивим подацима за 2019. годину, густина насељености у Београдском региону је 6,7 пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 28% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва Региона (53,4%). Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има десет градова у којима живи 55% укупног становништва Региона, док у 13 неразвијених општина живи свега 13%. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56% популације, док у чак 30 неразвијених општина живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских миграција, број становника Београдског региона константно расте (за 2,2% између 2011. и 2019. године), док број становника у остала три региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разуђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

12. Регионалне економске асиметричности

• Саобраћајна инфраструктура

У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водoprивредне, односно пратеће супраструктуре). Преко квалитета путева, телекомуникација и савремених услова становања, разлике се, пре свега, манифестују кроз неразвијено јужно подручје и развијенији север Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 38 општина²⁰ учешће локалних путева са савременим коловозом испод просека, док четири општине бележе учешће испод 20%, и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, стопа обнављања аутомобила (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2020. варира од 6,8 у Региону Јужне и Источне Србије до 8,8 у Београдском региону, где је регистровано свако треће путничко возило. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у 2020. години, одражава сличан однос тако што Београдски регион предњачи у односу на просек Србије за 28%, на супрот Региону Јужне и Источне Србије, са свега 77,8% националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана преко односа екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености је забележена у Београду и девет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 12.1).

Табела 12.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности, 2020.

Индикатори	Густина насељености, km ² , 2019	БДП/ст., 2019	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2019
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	9 : 1	2,7 : 1	1,5 : 1	1,6 : 1	1,7 : 1	(-7,6) : (+2,2)
	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Јужне и Источне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Београдски регион												
Просечне зараде у динарима	122,0	121,6	122,3	123,1	124,5	124,0	123,9	123,9	124,0	123,5	123,3	124,1
Стопа запослености	106,0	106,0	103,3	106,1	106,1	106,7	102,8	105,2	109,0	104,1	102,0	102,6
Стопа незапослености	89,9	84,9	90,3	77,5	82,6	74,8	80,0	78,4	73,2	83,6	86,7	89,9
Извоз по становнику у еврима	109,7	111,0	110,8	110,1	109,1	109,9	105,5	101,1	100,1	111,1	98,5	99,7
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	133,5	146,5	132,3	132,2	134,5	147,6	134,9	132,1	131,6	138,3	130,9	126,6
Регион Војводине												
Просечне зараде у динарима	94,7	94,8	94,9	94,9	94,1	94,5	94,7	95,2	95,2	94,9	95,2	95,5
Стопа запослености	99,1	99,0	99,6	99,8	100,0	96,7	99,6	99,2	97,7	97,5	100,0	99,2
Стопа незапослености	87,2	84,0	69,9	86,8	85,1	95,1	86,3	81,4	86,6	82,2	80,0	87,9
Извоз по становнику у еврима	125,3	127,0	131,9	136,3	131,3	125,6	131,7	137,0	134,4	135,1	130,3	135,3
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	96,8	91,9	94,1	98,3	97,6	88,9	89,9	94,4	95,1	91,8	91,1	94,7

²⁰ Подаци се односе на 2019. годину.

12. Регионалне економске асиметричности

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Регион Шумадије и Западне Србије												
Просечне зараде у динарима	86,6	86,9	86,6	86,0	85,0	85,2	85,5	85,3	84,8	85,1	85,5	84,7
Стопа запослености	101,3	101,0	103,7	100,4	99,4	101,6	102,2	101,0	101,4	102,3	102,6	103,6
Стопа незапослености	105,4	105,9	110,6	114,7	114,0	107,8	111,6	111,3	118,6	106,8	107,8	104,0
Извоз по становнику у еврима	85,0	87,0	79,3	76,7	78,0	81,5	77,4	78,5	81,0	74,3	84,1	82,9
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	94,3	88,7	94,0	92,6	91,99	88,6	95,0	93,6	94,9	93,9	96,7	97,2
Регион Јужне и Источне Србије												
Просечне зараде у динарима	89,0	89,5	88,8	88,2	87,9	88,2	88,0	87,3	87,6	88,4	88,2	87,8
Стопа запослености	92,0	93,2	92,3	92,8	93,5	94,3	94,8	93,8	90,8	95,6	93,6	92,6
Стопа незапослености	123,6	131,1	134,5	123,3	122,3	123,3	126,3	132,0	126,8	131,5	133,3	123,2
Извоз по становнику у еврима	76,9	70,5	74,7	73,2	78,7	80,2	83,2	80,0	81,2	76,3	84,1	78,1
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	72,3	71,0	77,9	72,8	72,6	73,1	77,8	77,5	75,5	73,8	79,1	78,8

Речник термина

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености региона (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и општина, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Региони се разврставају на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија.

Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 63
Тираж: 40

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ; одговара
Миладин Ковачевић. - 2004 (март) - . - Београд : Републички
завод за статистику, 2004- (Београд : Републички завод
за статистику). - 27 cm

Тромесечно. - Је наставак: *Економски trend* = ISSN 0354-1401
ISSN 1820-1148 = *Трендови - Република Србија*. Републички
завод за Статистику
COBISS.SR-ID 114642700

Q4

ТРЕНДОВИ 2020 - IV КВАРТАЛ

МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ
БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА
ГРАЂЕВИНАРСТВО
СПОЉНА ТРГОВИНА
УНУТРАШЊА ТРГОВИНА
ЦЕНЕ
ТРЖИШТЕ РАДА
ЗАРАДЕ
ТУРИЗАМ
ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ
РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ